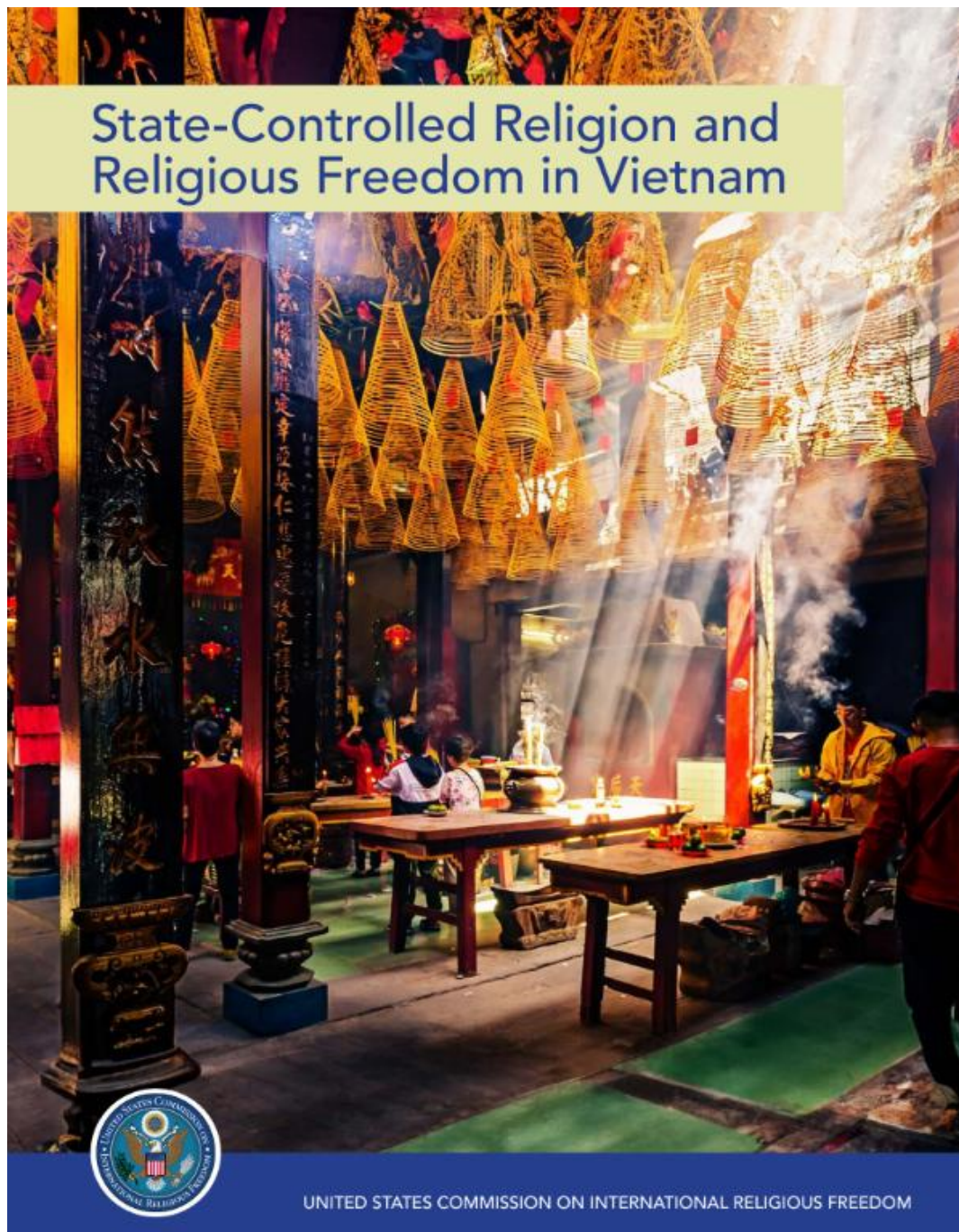

TÔN GIÁO DƯỚI SỰ KIỂM SOÁT CỦA NHÀ NƯỚC VÀ TỰ DO TÔN GIÁO Ở VIỆT NAM

UỶ HỘI HOA KỲ VỀ TỰ DO TÔN GIÁO QUỐC TẾ

SỨ MỆNH CỦA USCIRF

Thúc đẩy quyền tự do tôn giáo hoặc tín ngưỡng quốc tế, bằng sự đánh giá độc lập và kiên quyết đối đầu với các mối đe dọa đối với quyền cơ bản này.

Chủ tịch Stephen Schneck

Phó chủ tịch Eric Ueland

Ủy viên Mohamed Elsanousi

Maureen Ferguson

Susie Gelman

Vicky Hartzler

Asif Mahmood

Meir Soloveichik

Giám đốc điều hành Erin D. Singshinsuk

Tháng 09 năm 2024

UỶ HỘI HOA KỲ VỀ TỰ DO TÔN GIÁO QUỐC TẾ

TÔN GIÁO DƯỚI SỰ KIỂM SOÁT CỦA NHÀ NƯỚC VÀ TỰ DO TÔN GIÁO Ở VIỆT NAM

MỤC LỤC

1 Về Ủy Hội Hoa Kỳ Về Tự Do Tôn Giáo Quốc tế (USCIRF)

2 Tóm tắt

3 Bối cảnh và Phương pháp

4 Các Cơ Quan Chính Của Đảng Và Chính Phủ Dùng Để Kiểm Soát Tôn Giáo

6 Những Luật chính để kiểm soát Tôn giáo

8 Chiến lược chính mà Chính phủ sử dụng để kiểm soát Tôn giáo

10 Các Tổ Chức Tôn Giáo Bị Đặt Dưới Sự Kiểm Soát Của Chính Phủ

28 Kết luận

VỀ ỦY HỘI HOA KỲ VỀ TỰ DO TÔN GIÁO QUỐC TẾ

CHÚNG TÔI LÀ AI

Ủy Hội Hoa Kỳ Về Tự Do Tôn Giáo Quốc tế (USCIRF) là một ủy ban độc lập và lưỡng đảng của Chính phủ Liên bang Hoa Kỳ, được thành lập bởi Đạo luật Tự do Tôn giáo Quốc tế năm 1998 (IRFA). USCIRF sử dụng các tiêu chuẩn quốc tế để giám sát các vi phạm về tự do tôn giáo hoặc tín ngưỡng ở nước ngoài và đưa ra các khuyến nghị chính sách cho tổng thống, ngoại trưởng và Quốc hội. Các Ủy viên của USCIRF được bổ nhiệm bởi tổng thống và các lãnh đạo Quốc hội của cả hai đảng phái. Công việc của Ủy ban được hỗ trợ bởi một đội ngũ nhân viên chuyên nghiệp, phi đảng phái gồm các chuyên gia khu vực và chuyên đề. USCIRF hoạt động độc lập với Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ, mặc dù đại sứ phụ trách tự do tôn giáo quốc tế của bộ là một Ủy viên không có quyền biểu quyết theo chức vụ.

TỰ DO TÔN GIÁO LÀ GÌ

Tự do tôn giáo bao hàm quyền được tin hoặc không tin theo lương tâm của mỗi người và sống theo niềm tin của mình một cách công khai, hòa bình, và không sợ hãi. Tự do tôn giáo hoặc tín ngưỡng là một quyền rộng lớn bao gồm các quyền tự do tư tưởng, lương tâm, biểu đạt, hiệp hội và hội họp. Tự do tôn giáo không chỉ là quyền tự do tiên khởi của Hoa Kỳ mà còn là một quyền con người cơ bản được luật pháp và các công ước quốc tế công nhận; là một thành phần thiết yếu trong chính sách đối ngoại của Hoa Kỳ và cam kết của nước này trong việc bảo vệ dân chủ và tự do trên toàn cầu; đồng thời là một yếu tố quan trọng đối với an ninh quốc gia, góp phần đảm bảo một thế giới hòa bình, thịnh vượng và ổn định hơn.

TÓM LƯỢC

Đảng Cộng sản Việt Nam (ĐCSVN) sử dụng các tổ chức tôn giáo do Nhà nước kiểm soát để kiểm soát đời sống tôn giáo và đe dọa, gây áp lực buộc các cộng đồng tôn giáo độc lập phải phục tùng. Tổ chức tôn giáo do Nhà nước kiểm soát là một nhóm hoặc tổ chức tôn giáo hoạt động dưới sự ảnh hưởng trực tiếp, chỉ huy, hoặc kiểm soát của chính phủ. Chính phủ có thẩm quyền rộng lớn đối với các tổ chức này, bao gồm việc bổ nhiệm các lãnh đạo, quản lý tài sản, thực hành tôn giáo, và thậm chí luôn cả việc diễn giải giáo lý. Tài liệu nghiên cứu này xem xét và đề cập đến sáu tổ chức tôn giáo do Nhà nước chỉ đạo và kiểm soát:

1. Giáo hội Phật giáo Việt Nam;
2. Chi phái Cao Đài 1997;
3. Ban trị sự Trung ương Giáo hội Phật giáo Hòa Hảo (GHPGHH) được công nhận;
4. Hội Thánh Tin Lành Việt Nam (Miền Bắc);
5. Hội Thánh Tin Lành Việt Nam (Miền Nam);
6. Ủy ban Đoàn kết Công giáo Việt Nam.

Phức trình này mô tả phương cách Đảng Cộng sản Việt Nam (ĐCSVN) và Chính phủ Việt Nam sử dụng ba cơ quan chủ chốt của chính phủ, cùng với một số luật lệ và ba chiến lược chính để kiểm soát đời sống tôn giáo của người dân thông qua các tổ chức tôn giáo do nhà nước kiểm soát.

Các cơ quan chính phủ chủ chốt gồm có:

1. Ban Tôn giáo Chính phủ;
2. Bộ Công an;
3. Mặt trận Tổ quốc Việt Nam.

Các luật, bộ luật chủ chốt bao gồm:

1. Luật tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016
2. Luật Đất đai năm 2013.
3. Bộ luật hình sự năm 2015.
4. Luật Bảo vệ bí mật nhà nước năm 2018.

Ba chiến lược kiểm soát gồm có:

1. **Thay thế:** Chính phủ cấm các nhóm tôn giáo độc lập có từ lâu đời và tạo ra các tổ chức tôn giáo mới thay thế do nhà nước kiểm soát. Các tổ chức này bắt chước tên, cơ cấu và chức năng của các tổ chức tôn giáo gốc, nhưng được ĐCSVN và chính phủ chỉ đạo nhằm phục vụ lợi ích của Đảng và Nhà nước, không nhất thiết là phục vụ tôn giáo và các tín đồ. Các ví dụ bao gồm: Giáo hội Phật giáo Việt Nam, Chi phái Cao Đài 1997, và Ban trị sự Trung ương GHPGHH được chính phủ công nhận.
2. **Thao túng:** Chính phủ khuyến khích tôn giáo tuân thủ các chính sách của nhà nước bằng cách trao cho các tổ chức tôn giáo hiện hữu sự công nhận pháp lý, nới lỏng các hạn chế về hoạt động tôn giáo, cấp phép xây dựng cơ sở thờ tự và gia tăng các lợi ích khác. Các thành viên và lãnh đạo của tôn giáo có thể cho rằng hoạt động trong hệ thống chính phủ kiểm soát chặt chẽ là cách duy nhất và tốt nhất để thực hành đức tin của họ. Ví dụ gồm có: Hội Thánh Tin Lành Việt Nam (Miền Bắc) và Hội Thánh Tin Lành Việt Nam (Miền Nam).

3. **Xâm nhập:** Chiến lược này được sử dụng khi chính phủ không thể kiểm soát hoàn toàn một nhóm tôn giáo do nhóm này có liên kết với tổ chức ở ngoài biên giới Việt Nam. Vì vậy Chính phủ thành lập và sử dụng một tổ chức tôn giáo giả mạo mà các thành viên cũng đồng thời là thành viên của tổ chức tôn giáo thực sự. Các thành viên này có thể được sử dụng để diễn giải giáo lý và thực hành tôn giáo phù hợp với chương trình chính trị và chính sách của ĐCSVN. Một ví dụ của chiến lược này là Ủy ban Đoàn kết Công giáo Việt Nam.

BỐI CẢNH VÀ PHƯƠNG PHÁP

Cộng hòa Xã hội chủ nghĩa Việt Nam là một nhà nước độc tài dưới sự cai trị của Đảng Cộng Sản Việt Nam. Vào tháng 10 năm 2023, chính phủ Việt Nam báo cáo rằng khoảng 27% dân số Việt Nam, tương đương khoảng 26,5 triệu người, là tín đồ của các tôn giáo.¹ Tuy nhiên, chính phủ cũng lưu ý rằng mặc dù phần lớn dân số không theo tôn giáo nào, nhưng khoảng 95% dân số có đời sống liên quan đến tôn giáo và niềm tin hoặc duy trì một hình thức tín ngưỡng nào đó.² Dữ liệu từ cuộc kiểm tra dân số năm 2019 cho thấy người Công giáo chiếm 44,6% tổng số tín đồ các tôn giáo, Phật giáo chiếm 35%, Tin Lành chiếm 7%, và Cao Đài, Hòa Hảo, cùng các nhóm tôn giáo nhỏ khác chiếm 13,4% còn lại.³

Phúc trình này mô tả cách ĐCSVN và chính phủ sử dụng sáu tổ chức tôn giáo do nhà nước chỉ huy/điều khiển để kiểm soát các cộng đồng dân tộc và tôn giáo thiểu số, gây thiệt hại đến quyền tự do tôn giáo hoặc niềm tin (FoRB) được quốc tế bảo đảm. Cuộc nghiên cứu đưa đến phúc trình này bao gồm việc xem xét kỹ càng các tài liệu, nghiên cứu các trường hợp điển hình, và các cuộc phỏng vấn phẩm chất cao với các nhân chứng và cộng đồng quan trọng để tìm ra phương cách mà chính phủ Việt Nam đã sử dụng các tổ chức tôn giáo do nhà nước chỉ huy/điều khiển để kiểm soát đời sống tôn giáo trong nước và tác động của nó đối với tình trạng tự do tôn giáo.

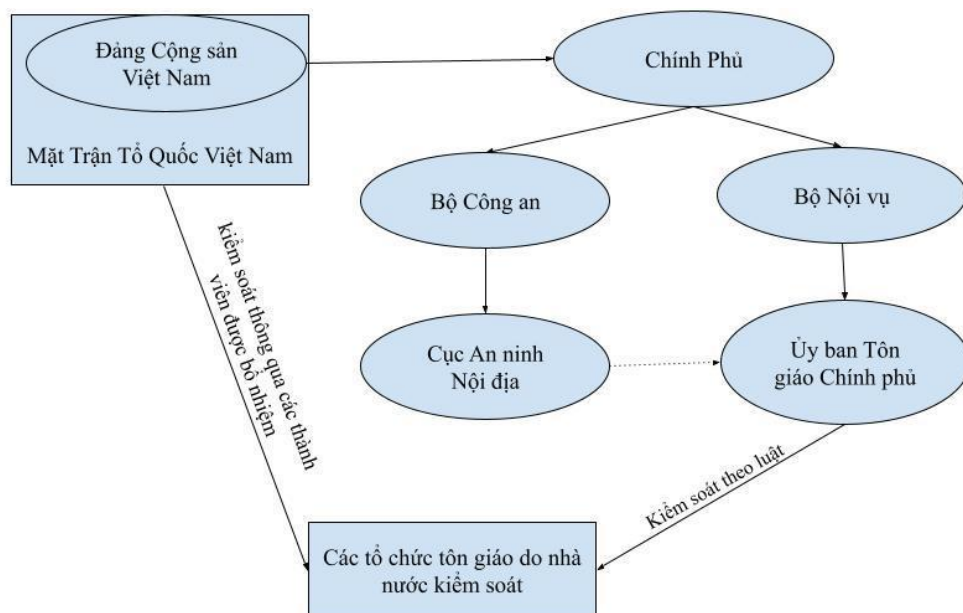
CÁC CƠ QUAN CHÍNH CỦA ĐẢNG VÀ CHÍNH PHỦ DÙNG ĐỂ KIỂM SOÁT TÔN GIÁO

Ba cơ quan chủ chốt của Đảng và Chính phủ có nhiệm vụ theo dõi và kiểm soát tôn giáo. Mặt trận Tổ quốc Việt Nam (MTTQVN) của Đảng Cộng sản Việt Nam (ĐCSVN) chịu trách nhiệm đóng góp vào việc phát triển luật pháp và xác định tính hợp pháp của các hình thức và biểu hiện của tôn giáo. MTTQVN ảnh hưởng đến các tổ chức tôn giáo thông qua các lãnh đạo tôn giáo được nhà nước bổ nhiệm. Ban Tôn giáo Chính phủ thuộc Bộ Nội vụ, có trách nhiệm ban hành luật để quy định việc thực hành tôn giáo, phê duyệt và giám sát hoạt động của các tổ chức tôn giáo được chính phủ phê chuẩn, và chỉ đạo việc bổ nhiệm các lãnh đạo tôn giáo. Bộ Công an thực thi pháp luật và giám sát các cộng đồng tôn giáo thông qua Cục An ninh nội địa. Sơ đồ ở trang XX thể hiện các cơ quan này và vai trò, vị thế của chúng. Các cơ quan Đảng và Chính phủ này cùng nhau theo dõi, giám sát các tổ chức tôn giáo do nhà nước kiểm soát qua hai cách tiếp cận: (1) tác động thông qua các lãnh đạo tôn giáo được bổ nhiệm và (2) phát triển và thực thi các luật kiểm soát tổ chức tôn giáo và thực hành tôn giáo.

¹ [Phúc trình năm 2023 gửi đến Ủy ban Nhân quyền LHQ \(Các Quyền Dân sự và Chính trị\)](#)

² [Bach thư “Tôn giáo và chính sách về tôn giáo tại Việt Nam”, BTGCP, 2023](#)

³ [Nha Thống kê \(Việt Nam\), 2019](#)

Mối quan hệ thứ bậc giữa ĐCSVN và các cơ quan chính phủ chịu trách nhiệm kiểm soát tôn giáo

Sơ đồ về quan hệ giữa ĐCSVN và các cơ quan chính phủ có trách nhiệm về kiểm soát tôn giáo

Mặt trận Tổ quốc Việt Nam (MTTQVN)

ĐCSVN thành lập MTTQVN vào năm 1955 với vai trò cánh tay chính trị nối dài của Đảng trong thời kỳ chiến tranh Việt Nam (1955–1975). Vào tháng 2 năm 1977,⁴ tổ chức này được tái lập để giám sát và kiểm soát đời sống chính trị và xã hội của toàn bộ công dân thông qua các tổ chức liên kết như Hội Liên hiệp Phụ nữ, Đoàn thanh niên và Hội Nông dân. Điều 9 của Hiến pháp Việt Nam năm 2013⁵ nêu rõ rằng: “Mặt trận Tổ quốc Việt Nam là tổ chức liên minh chính trị, liên hiệp tự nguyện của tổ chức chính trị, các tổ chức chính trị - xã hội, tổ chức xã hội và các cá nhân tiêu biểu trong các giai cấp, tầng lớp xã hội, dân tộc, tôn giáo, người Việt Nam định cư ở nước ngoài.” Mặc dù được mô tả là “liên hiệp tự nguyện,” thực tế là bất kỳ tổ chức tôn giáo nào muốn được đăng ký và công nhận, ngoại trừ Giáo hội Công giáo, phải tham gia MTTQVN. Hơn nữa, Điều 4 của Luật tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016 quy định rằng MTTQVN tham gia soạn thảo các văn bản pháp luật về tín ngưỡng, tôn giáo và giám sát việc thực thi luật pháp và chính sách của chính phủ về niềm tin, tôn giáo.

TS. Lê Bá Trình, Phó Chủ tịch Ban Thường trực Ủy ban Trung ương MTTQVN, cơ quan đứng đầu của MTTQVN, đã phát biểu vào năm 2016 rằng mục tiêu của MTTQVN trong vấn đề tôn giáo là đề xuất các chính sách tôn giáo với ĐCSVN và chính phủ, giám sát việc thực hiện các chính sách

⁴ [Báo của Quân khu 4, 2022](#)

⁵ [Hiến pháp Việt Nam 2013](#)

này và theo dõi các hoạt động tôn giáo, chủ yếu thông qua các tổ chức tôn giáo do nhà nước kiểm soát.⁶ Ông cũng nhấn mạnh rằng MTTQVN giám sát các vấn đề liên quan đến nhân quyền trong quan hệ đối ngoại của Việt Nam và ngăn chặn việc lợi dụng các vấn đề tôn giáo, dân tộc và nhân quyền để gây tổn hại đến sự đoàn kết quốc gia.⁷ Để thực hiện điều này, MTTQVN đã tham gia vào quá trình soạn thảo Luật tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016.

Sự tham gia cụ thể của MTTQVN trong quá trình lựa chọn lãnh đạo tôn giáo ở Việt Nam chưa rõ ràng, vì hầu hết các tài liệu nội bộ của tổ chức này đều được dán nhãn “mật” (sẽ được đề cập bên dưới). Tuy nhiên, các lãnh đạo cấp cao của tất cả các tôn giáo được công nhận đều thường xuyên tham gia vào MTTQVN và một số thậm chí còn tham chính. Vào năm 2021, MTTQVN đã đề cử tám chức sắc tôn giáo vào Quốc hội. Họ được chọn từ các tổ chức tôn giáo do nhà nước kiểm soát, và năm người trong số đó đã được đắc cử.⁸

MTTQVN cũng đóng vai trò “tòa án tôn giáo.” Tổ chức này làm việc với Ban Dân vận⁹ của ĐCSVN để quyết định xem một “hình thức tôn giáo mới” có được coi là “dị giáo” hay không và liệu một nhóm tôn giáo có nên bị loại bỏ hay không.¹⁰ MTTQVN đã dẫn đầu các nỗ lực của chính phủ nhằm triệt tiêu một số tổ chức tôn giáo độc lập, như: Đạo Cao Đài chân truyền (thành lập năm 1926) và gần đây là các nhóm tôn giáo dân tộc nhỏ như nhóm Hà Mòn ở Tây Nguyên và các nhóm Dương Văn Minh và Bà Cô Dợ ở Cao Nguyên Tây Bắc.

Ban Tôn giáo Chính phủ (BTGCP)

Ban Tôn giáo Chính phủ (BTGCP) được thành lập vào ngày 2 tháng 8 năm 1955 và đặt dưới quyền Thủ tướng, nhằm giám sát các vấn đề tôn giáo. Năm 1993, Nghị định 37-CP giao nhiệm vụ cho BTGCP quản lý các hoạt động tôn giáo, bao gồm điều phối và soạn thảo các luật và chính sách về tôn giáo.¹¹ Vào ngày 8 tháng 8 năm 2007, chính phủ đã ban hành Nghị định 08/ND-CP, chuyển BTGCP từ Văn phòng Thủ tướng sang Bộ Nội vụ.¹²

Mặc dù BTGCP được cho là không thực hiện các chức năng liên quan đến an ninh hoặc chống khủng bố, nhưng cả bốn người đứng đầu gần đây của BTGCP đều là các sĩ quan Công an cấp cao, với kinh nghiệm làm việc trong Cục An ninh nội địa của Bộ Công an (MPS). Người đứng đầu hiện tại của BTGCP, ông Vũ Chiến Thắng, từng là Thiếu tướng Công an.^{13, 14}

Bộ Công an (Bộ CA) và Cục An ninh nội địa (A02)

⁶ [ICLRS, 2016](#)

⁷ [TS. Lê Bá Trình, 2016](#)

⁸ [Bộ Nội vụ, 2024](#)

⁹ Ban Tôn giáo Chính phủ và Ban Dân vận là cùng một tổ chức trước năm 1981

¹⁰ [MTTQVN, 2024](#)

¹¹ [Nghị định chính phủ số 37-CP, 1993](#)

¹² [Tạp chí Tổ chức Nhà nước, Bộ Nội vụ, 2020](#)

¹³ [Bộ Nội vụ](#), không ghi ngày tháng.

¹⁴ Một số nhân vật tôn giáo và nhóm xã hội dân sự đã đặt câu hỏi về vai trò được cho là của BTGCP trong việc quản lý các vấn đề tôn giáo. Việc bố trí các quan chức công an cấp cao để lãnh đạo BTGCP đã khiến họ coi BTGCP là một “cơ quan công an tôn giáo” trên thực tế. [Làng Mai, 2017](#).

Bộ CA là cơ quan thực thi pháp luật của Đảng Cộng sản và chính phủ Việt Nam. Bộ CA giám sát và đàn áp các nhóm tôn giáo độc lập và can thiệp vào các hoạt động của họ bằng cách giam giữ, thẩm vấn, đánh đập và đe dọa các tín đồ. Bộ CA còn khởi tố những người đấu tranh cho tự do tôn giáo bằng tội danh liên quan đến an ninh quốc gia.

Dưới sự giám sát của A02, Cục An ninh nội địa của Bộ CA ở Hà Nội, các văn phòng An ninh nội địa tại các tỉnh thực hiện chính sách quốc gia nhằm mục tiêu vào các nhóm tôn giáo độc lập, nhằm chiêu dụ thành viên của các nhóm này gia nhập các tổ chức tôn giáo do nhà nước kiểm soát. Giám đốc A02 tỉnh Đắk Nông báo cáo rằng nhiệm vụ của văn phòng ông là đảm bảo cho "người dân sống tốt đời đẹp đạo" và ngăn chặn "một số tôn giáo lạ và tà đạo xuất hiện."¹⁵

Bộ CA cũng nhắm vào những cá nhân và nhóm báo cáo các vi phạm nhân quyền. Vào tháng 7 năm 2021, Công an tỉnh Đắk Lắk đã phối hợp thực hiện các cuộc đột kích để bắt và giam giữ một số người. Tất cả các phiên thẩm vấn tiếp theo đó tại đồn Công an đều xoay vào cách thức và lý do những cá nhân này đã báo cáo các vi phạm nhân quyền lên Liên Hợp Quốc.¹⁶ Vào tháng 3 năm 2024, Bộ CA đã chỉ định nhóm Người Thượng vì Công lý—một tổ chức nhân quyền được thành lập vào năm 2018 bởi một nhóm tín đồ Thiên chúa giáo người Thượng tị nạn ở Thái Lan—là một tổ chức khủng bố. Tổ chức này đã đưa ra gần 200 báo cáo về các hành vi vi phạm quyền tự do tôn giáo ở Tây Nguyên. Vào tháng 1 năm 2024, chính phủ Việt Nam đã tuyên án vắng mặt một trong những người đồng sáng lập, ông Y Quỳnh Bđap, 10 năm tù về tội khủng bố. Tính đến tháng 9 năm 2024, ông Bđap đang có nguy cơ bị chính phủ Thái Lan dẫn độ về VN theo yêu cầu của chính phủ Việt Nam.¹⁷

Các Luật Chủ Chốt để Kiểm Soát Tôn Giáo

Mặc dù Luật tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016¹⁸ và Nghị định số 162/2017/NĐ-CP¹⁹ cung cấp một khung pháp lý cho sự can thiệp của chính phủ vào đời sống tôn giáo, một số văn bản pháp luật khác cũng áp đặt thêm các quy định đối với hoạt động tôn giáo. Các văn bản này bao gồm Luật Đất đai năm 2013, Luật Xây dựng năm 2014, Bộ luật hình sự năm 2015, và Luật Bảo vệ bí mật nhà nước năm 2018. Chính phủ cũng ban hành các nghị định để thực hiện và bổ sung cho các luật này và làm rõ quan điểm chính thức của họ. Ngày 31 tháng 12 năm 2008, Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng vào thời điểm đó đã ký Nghị định 1940/CT-TTG, khẳng định rằng các tài sản từng thuộc sở hữu của các tổ chức tôn giáo nhưng được nhà nước quản lý và sử dụng trước ngày 1 tháng 7 năm 1991 sẽ được điều chỉnh theo hiện trạng. Chính sách “không trả lại” này về cơ bản đã hợp pháp hóa việc tịch thu tất cả các tài sản mà chính phủ đã lấy từ các tổ chức tôn giáo trước ngày 1 tháng 7 năm 1991.²⁰

¹⁵ [Bản Tin Đắk Nông, 2024.](#)

¹⁶ [Báo cáo năm 2021 về Tự do Tôn giáo quốc tế.](#)

¹⁷ [RFA, 2024](#)

¹⁸ [Luật tín ngưỡng, tôn giáo \(LTNTG\) 2016](#)

¹⁹ LTNTG được Quốc hội thông qua ngày 18-11-2016. Chính phủ ban hành nghị định số 162/2017/NĐ-CP ngày 30-12-2017 nói rõ chi tiết một số các điều luật và cách thức thi hành LTNTG. Nghị định này có hiệu lực ngày 1-1-2018.

²⁰ [Thông tin từ cuộc Kiểm điểm Định kỳ Phổ quát LHQ, 2013.](#)

Luật tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016 (LTNTG)

Điều 18 của Công ước Quốc tế về các Quyền Dân sự và Chính trị bảo vệ một cách rộng rãi quyền tự do tư tưởng, lương tâm, và tôn giáo hoặc niềm tin của mọi cá nhân, bao gồm "quyền tự do tư tưởng về mọi vấn đề, niềm tin của cá nhân và cam kết đối với tôn giáo hoặc tín ngưỡng."²¹ Trong LTNTG 2016, chính phủ Việt Nam đã chọn thuật ngữ "Tín ngưỡng" cho khái niệm tín ngưỡng, thuật ngữ này truyền tải ý nghĩa "niềm tin vào các yếu tố thiêng liêng và siêu nhiên," loại trừ tư tưởng và/hoặc lương tâm. Diễn giải hạn hẹp này hạn chế quyền được nêu trong Điều 18, cho phép chính phủ đàn áp bất kỳ tín ngưỡng nào mà họ cho là gây hại cho ĐCSVN, trong khi lại mô tả LTNTG 2016 như là khung pháp lý thích hợp để thực thi tự do tôn giáo hoặc tín ngưỡng.²²

Quy trình thực thi LTNTG 2016 cho BTGCP quyền đơn phương từ chối bất kỳ cá nhân nào "không như ý muốn của họ" đảm nhiệm vị trí then chốt trong tổ chức hoặc nhóm đăng ký. Các khoản 1 và 2 của Điều 33 quy định rằng một tổ chức tôn giáo được công nhận phải cung cấp cho BTGCP danh sách các chức sắc tôn giáo họ bổ nhiệm để BTGCP phê duyệt trong vòng 20 ngày kể từ ngày bổ nhiệm. Điều 36 trao quyền cho BTGCP bãi nhiệm các chức sắc tôn giáo khỏi vị trí của họ thông qua các tổ chức tôn giáo do nhà nước kiểm soát.

Chương IV và VI của Luật này bắt buộc các tổ chức tôn giáo phải đăng ký các hoạt động của mình với chính quyền địa phương, tỉnh, và trung ương, và phải hàng năm thông báo và xin phép chính quyền để được thực hiện các hoạt động tôn giáo đó. Điều 21 và 30 cho phép một tổ chức tôn giáo nộp đơn xin tư cách pháp nhân sau 5 năm hoạt động liên tục.²³

Luật Đất đai năm 2013²⁴ và Luật Xây dựng năm 2014²⁵

Điều 159 của Luật Đất đai năm 2013 định nghĩa thế nào là đất tôn giáo và trao quyền cho chính quyền cấp tỉnh (được gọi là "Ủy ban nhân dân") quyết định những trường hợp này. Điều 103(2) của Luật Xây dựng năm 2014 quy định chính quyền cấp tỉnh có thẩm quyền cho phép hay không cho phép xây dựng cơ sở tôn giáo. Các luật này quy định việc sử dụng đất cho các mục đích tôn giáo.

Bộ luật hình sự năm 2015²⁶

Bộ CA sử dụng nhiều điều khoản trong Bộ luật hình sự để nhắm vào các nhóm tôn giáo độc lập, bao gồm Điều 113, quy định tội "khủng bố nhằm chống chính quyền nhân dân"; Điều 116, quy định tội "phá hoại chính sách đại đoàn kết"; Điều 117, quy định tội "làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước"; và Điều 331, quy định

²¹ [Bình luận chung số 22](#).

²² [BPSOS, 2021](#).

²³ Đối với một nhóm không trực thuộc một tổ chức đã được đăng ký để được công nhận, nếu họ chỉ muốn thực hành tôn giáo của họ, họ phải nộp đơn với chính quyền địa phương, không phải với BTGCP. Giấy phép sinh hoạt tôn giáo này chỉ có hiệu lực trong vòng một năm và nhóm sẽ phải nộp đơn lại mỗi năm.

²⁴ [Luật Đất đai năm 2013](#).

²⁵ [Luật Xây dựng năm 2014 \(sửa đổi bổ sung năm 2020\)](#)

²⁶ [Bộ luật Hình sự 2015](#).

tội “lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân.” Chính phủ cố ý diễn giải rộng rãi vượt quá phạm vi của các điều khoản này, để cho phép họ truy tố những người ủng hộ tự do tôn giáo và/hoặc thực hành tôn giáo độc lập. Bộ CA cũng sử dụng các điều khoản này để nhắm vào các thành viên của các cộng đồng dân tộc tôn giáo thiểu số ở Tây Nguyên, Tây Bắc và đồng bằng sông Cửu Long.

Luật Bảo vệ bí mật nhà nước năm 2018²⁷

Điều 8 và 19 của Luật Bảo vệ bí mật nhà nước năm 2018 phân loại bí mật nhà nước thành ba cấp độ và cho phép bảo mật trong thời gian nhất định: tối mật (30 năm), mật (20 năm) và tuyệt mật (10 năm). Chính phủ có quyền gia tăng thời hạn bảo mật vô thời hạn.

Vào tháng 11 năm 2020, Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc vào thời điểm đó đã công bố Quyết định 1722/QĐ-TTg,²⁸ khẳng định rằng ĐCSVN đã cài cắm đặc vụ vào các tổ chức tôn giáo. Quyết định này xác định rằng các thông tin liên quan đến những đảng viên “được lựa chọn, sắp xếp và tuyển dụng” bởi chính quyền trong các tổ chức tôn giáo là thông tin mật.

²⁷ [Luật Bảo vệ bí mật nhà nước 2018](#).

²⁸ [Quyết Định 1722/QĐ-TTg 2020](#).

CÁC SÁCH LƯỢC MÀ CHÍNH PHỦ DÙNG ĐỂ KIỂM SOÁT TÔN GIÁO

Chính phủ theo đuổi ba sách lược để phát triển các tổ chức tôn giáo do chính phủ kiểm soát: thay thế, thao túng, và xâm nhập. Trong mỗi tổ chức tôn giáo, sự kết hợp của các sách lược này có thể diễn ra cùng một lúc.

Sách Lược Thay Thế

Chính phủ Việt Nam thực hiện sách lược thay thế thông qua Giáo hội Phật giáo Việt Nam (GHPGVN), Chi phái Cao Đài 1997, và Ban trị sự Trung ương Giáo hội Phật giáo Hoà Hảo (BTS TƯ GHPGHH) được công nhận. Chính phủ đã sử dụng sách lược này để cấm các tổ chức tôn giáo độc lập có từ lâu đời của Việt Nam và thành lập các tổ chức thay thế do chính phủ kiểm soát. Chính quyền đã chiếm đoạt tài sản của các tổ chức tôn giáo độc lập – thường là bằng vũ lực – và chuyển giao các tài sản này cho các tổ chức tôn giáo thay thế do chính phủ kiểm soát.

Ví dụ, vào năm 1981, chính phủ thành lập Giáo hội Phật giáo Việt Nam (GHPGVN) và cấm Giáo hội Phật giáo Việt Nam Thống nhất (GHPGVNTN), tổ chức đại diện cho hầu hết các Phật tử Việt Nam tại miền Nam Việt Nam vào thời điểm đó. Chính phủ đã bỏ tù phần lớn lãnh đạo của GHPGVNTN, một số người trong số họ đã qua đời do bị tra tấn khi bị giam giữ. Các nhà sư từ chối gia nhập GHPGVN do chính phủ kiểm soát bị từ chối cấp giấy tờ cá nhân và bị hạn chế tự do đi lại. Chính phủ đã có kế hoạch chiếm đoạt các ngôi chùa và tài sản của GHPGVNTN, phá hủy hoặc chuyển giao chúng cho GHPGVN hoặc biến chúng thành cơ sở của chính phủ.

Vào năm 1978, chính phủ bắt đầu một quá trình kéo dài 5 năm để loại bỏ Hội Thánh Cao Đài chơn truyền (Cao Đài độc lập) bằng cách thay thế nó bằng một cơ quan quản lý lâm thời. Năm 1997, Tỉnh ủy Tây Ninh thành lập một chi phái Cao Đài thông qua Kế hoạch 01-KH/TU.²⁹ Chính phủ đã sử dụng chi phái mới này để kiểm soát tín đồ Cao Đài và chuyển giao cho chi phái này hơn 300 Thánh Thất và tài sản của Hội Thánh Cao Đài chơn truyền, bao gồm cả trụ sở trung ương của Giáo Hội ở Tây Ninh.

Vào năm 1999, chính phủ thành lập Ban đại diện Phật Giáo Hòa Hảo với 11 thành viên, gồm đảng viên ĐCSVN và quan chức chính phủ. Năm 2005, chính phủ đã mở rộng Ban đại diện này thành BTS TƯ GHPGHH được công nhận, trùng tên nhưng khác biệt với BTS TƯ GHPGHH nguyên thủy và độc lập. Chính phủ đã chuyển giao nhiều cơ sở tôn giáo của giáo hội độc lập cho giáo hội mới, bao gồm cả trụ sở của giáo hội độc lập ở làng Hòa Hảo, tỉnh An Giang. Chính phủ đã ngăn cản một cách có hệ thống các tín đồ PGHH độc lập tiến hành các nghi lễ tôn giáo công khai tại các địa điểm tôn giáo bị chiếm đoạt. Họ cũng đã bỏ tù các tín đồ PGHH độc lập không ủng hộ BTS TƯ GHPGHH được công nhận.

Sách Lược Thao Túng

Chính phủ Việt Nam thực hiện sách lược thao túng đối với Hội thánh Tin Lành Việt Nam - miền Bắc (HTTLVN-Bắc) và Hội thánh Tin Lành Việt Nam - miền Nam (HTTLVN-Nam). Chiến lược được áp dụng cho các tổ chức “lai,” không được chính phủ thành lập nhưng theo thời gian đã chấp nhận sự kiểm soát của chính phủ. Sự chấp nhận này có thể xuất phát từ cảm giác rằng hoạt

²⁹ [Khối Nhon sanh \(Cao Đài\) 2014](#).

động trong hệ thống kiểm soát chặt chẽ của chính phủ là cách duy nhất và/hoặc tốt nhất để các thành viên thực hành đức tin của họ tại Việt Nam. Các lãnh đạo của các tổ chức này thường hợp tác với chính phủ tại các khu vực được ĐCSVN coi là nhạy cảm về mặt chính trị, bao gồm hai vùng Tây Bắc và Tây Nguyên.

HTTLVN-Bắc và HTTLVN-Nam thường giữ im lặng về các vi phạm đối với thành viên của họ, ngay cả tình trạng vô quốc gia (không có quốc tịch) của hàng ngàn người H'Mông theo đạo Tin Lành, và cuộc đàn áp tàn bạo đối với các hội thánh tại gia của người Thượng.

Sách Lược Xâm Nhập

Chính phủ Việt Nam thực hiện sách lược xâm nhập đối với Giáo hội Công giáo, tổ chức tôn giáo độc lập duy nhất mà họ công nhận hợp pháp. Năm 1955, ĐCSVN thành lập Ủy ban Liên lạc Công giáo Quốc gia, hiện nay được biết đến với tên gọi “Ủy ban Đoàn kết Công giáo Việt Nam (UBĐKCGVN)”, là thành viên của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, nhằm làm suy yếu ảnh hưởng của Tòa Thánh Vatican tại Việt Nam.³⁰ Tổ chức này được cải tổ vào tháng 11 năm 1983 và hoạt động như một tổ chức phi chính phủ do chính phủ thành lập. Chính phủ đã xâm nhập vào các giáo đoàn và hệ thống chức sắc của Công giáo thông qua các linh mục và giám mục có mối quan hệ thân thiết với ĐCSVN. Các thành viên của tổ chức tôn giáo giả mạo này đã tấn công các linh mục và giáo dân lên tiếng chống lại các bất công xã hội và môi trường, bảo vệ tự do tôn giáo, hoặc từ chối thỏa hiệp với chính phủ.

³⁰ [The Vietnamese Magazine \(Tap Chí Việt Nam\), 2023.](#)

CÁC TỔ CHỨC TÔN GIÁO BỊ ĐẶT DƯỚI SỰ KIỂM SOÁT CỦA CHÍNH PHỦ

Giáo hội Phật giáo Việt Nam (GHPGVN)

Phần này đề cập đến sự can thiệp của chính phủ Việt Nam thông qua Giáo hội Phật giáo Việt Nam (GHPGVN), một tổ chức do chính phủ thành lập, vào các tổ chức Phật giáo Đại Thừa, các nhóm Phật giáo không liên kết trên khắp Việt Nam và cộng đồng Phật giáo Khmer Krom theo hệ phái Phật giáo Nguyên thủy (Theravada).³¹ Từ đầu những năm 1980, chính phủ Việt Nam đã theo đuổi chiến lược Thay thế, để thay thế các tổ chức Phật giáo độc lập bằng GHPGVN. Chiến lược này bao gồm việc bổ nhiệm các lãnh đạo tôn giáo, cung cấp các đặc quyền cho những người đồng ý gia nhập GHPGVN, nhằm mục tiêu vào các lãnh đạo tôn giáo kháng cự sự kiểm soát của chính phủ thông qua việc tước đoạt các chức sắc, quấy rối, đe dọa và cưỡng chế, đồng thời chiếm đoạt tài sản của các Phật tử hay của các vị sư độc lập và giao lại cho GHPGVN. Chính phủ cũng đã đặt các chùa Khmer Krom dưới sự quản lý của lãnh đạo GHPGVN trong khi các nhà lãnh đạo này phần lớn không phải là người Khmer. Điều này tạo ra một gánh nặng đặc biệt cho cộng đồng Phật tử Khmer Krom, họ đã chứng kiến sự suy thoái của truyền thống tôn giáo và sự thay thế dần dần ngôn ngữ Khmer bằng tiếng Việt trong việc thực hành tôn giáo của họ.

Bối Cảnh

Theo kết quả kiểm tra dân số năm 2019 của Việt Nam, có năm triệu Phật tử đã đăng ký với GHPGVN, chiếm gần 5% trong tổng dân số hơn 96,2 triệu người, trong khi Ban Tôn giáo Chính phủ (BTGCP) ước tính con số này có thể lên tới 10 triệu người, bao gồm cả những Phật tử chưa đăng ký.³²

Năm 1963, 13 nhóm Phật giáo Đại thừa khác nhau đã thành lập Giáo hội Phật giáo Việt Nam Thống nhất (GHPGVNTN). Vào cuối cuộc Chiến Việt Nam, năm 1975, GHPGVNTN đã đại diện cho tôn giáo lớn nhất ở miền Nam Việt Nam. Năm 1981, chính phủ Việt Nam đã thành lập GHPGVN. Mặc dù chính phủ không ban hành sắc lệnh chính thức để giải thể GHPGVNTN, nhưng trong cùng năm đó, họ đã tịch thu các tài sản của GHPGVNTN, bao gồm chùa Ấn Quang (trụ sở của GHPGVNTN tại Thành phố Hồ Chí Minh) cũng như các chùa, trường học, cô nhi viện và các tài sản khác. Chính quyền đã bỏ tù nhiều vị cao tăng nổi tiếng của GHPGVNTN và tra tấn một số người đến chết trong khi bị giam giữ. Một số người khác bị buộc phải lưu vong hoặc bị quản thúc tại chùa, không được phép rời khỏi chùa. Cuộc đàn áp đối với GHPGVNTN độc lập đã khiến nhiều lãnh đạo của tổ chức này phải gia nhập GHPGVN, mặc dù họ vẫn có thiện cảm với GHPGVNTN. Tuy nhiên, một số nhà sư đã từ chối gia nhập GHPGVN vì tổ chức này thuộc Mặt trận Tổ quốc Việt Nam (MTTQVN) và có quan hệ với Đảng Cộng Sản Việt Nam (ĐCSVN).

Các Phật tử Khmer Krom thuộc dân tộc thiểu số chủ yếu sinh sống ở đồng bằng sông Cửu Long và theo Phật giáo Theravada. Kể từ khi GHPGVN được thành lập vào năm 1981, tổ chức này, chủ yếu theo hệ phái Đại thừa, đã chính thức tiếp quản các địa điểm tôn giáo và tu sĩ Khmer Krom. GHPGVN bắt buộc họ sử dụng tiếng Việt trong các hoạt động tôn giáo, gây thiệt hại cho

³¹ Chỉ có 1% của tổng số dân cư, phần lớn nhóm người gốc thiểu số Khmer Krom theo Phật giáo Nguyên thủy, theo [báo cáo của Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ năm 2022](#).

³² [Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ, 2019](#).

ngôn ngữ gốc của người Khmer, vốn đã được sử dụng trong việc thực hành tôn giáo và thờ phụng qua nhiều thế kỷ.

GHPGVN thường ủng hộ việc xây dựng các ngôi chùa nguy nga và thu lợi nhuận từ các nguồn thu của các chùa này. Theo Bộ Tài chính, chỉ trong tháng 3 năm 2023, chùa Ba Vàng đã nhận được 4,1 tỷ đồng (khoảng 161.500 USD) từ tiền quyên góp của du khách. Cùng năm 2023, chùa Ba Vàng đã đóng góp 2 tỷ đồng (khoảng 78.631,80 USD) cho Ủy ban Trung ương MTTQVN cho các hoạt động từ thiện.³³ Ngoài ra, GHPGVN đã thành lập Công ty Cổ phần Thiện Tài để thực hiện các chuyến du lịch tâm linh, hành hương và xuất bản kinh điển Phật giáo và các tài liệu liên quan.³⁴

Kiểm soát GHPGVN thông qua các lãnh đạo tôn giáo do chính phủ bổ nhiệm

Chính phủ duy trì sự kiểm soát chặt chẽ đối với GHPGVN thông qua MTTQVN và BTGCP. Nhiều nhà sư cao cấp của GHPGVN tham gia vào việc cổ động các chính sách của ĐCSVN và chương trình nghị sự của chính phủ thông qua việc tham gia MTTQVN và các vị trí trong chính quyền các cấp, bao gồm cả Quốc hội. Ngoài ra, các lãnh đạo GHPGVN thường xuyên làm việc chặt chẽ với các sĩ quan cao cấp thuộc Bộ Công an. Phó Chủ tịch Hội đồng Trị sự Trung ương GHPGVN hiện tại, kiêm Trưởng ban Hoằng pháp Trung ương, Hòa thượng Thích Bảo Nghiêm, từng là thành viên của Ủy ban Trung ương MTTQVN và của Quốc hội (2016-2021). Năm 2019, ông phát biểu trước Quốc hội rằng không có chùa nào ở Việt Nam nằm ngoài GHPGVN.³⁵

Chính phủ sử dụng các lãnh đạo GHPGVN cho các mục đích chính trị. Vào tháng 10 năm 2023, Thượng tọa Thích Đức Thiện, Phó Chủ tịch kiêm Tổng Thư ký Hội đồng Trị sự GHPGVN và Trưởng ban Phật giáo Quốc tế Trung ương, đã tham gia vào một phái đoàn Việt Nam đến Hoa Kỳ do BTGCP dẫn đầu. Nhiệm vụ của phái đoàn này là thuyết phục Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ đem Việt Nam ra khỏi danh sách theo dõi đặc biệt (Special Watch List) của Hoa Kỳ.

Năm 2021, Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc đã công nhận sự ủng hộ của GHPGVN đối với ĐCSVN trong dịp lễ kỷ niệm 40 năm thành lập tổ chức này. Ông đã trao Huân chương Lao động hạng Nhất cho GHPGVN và Huân chương Lao động hạng Ba cho các lãnh đạo của tổ chức này. Chủ tịch MTTQVN lúc bấy giờ, ông Đỗ Văn Chiến, đã trao Huy chương Đại đoàn kết của MTTQVN cho tất cả các nhà sư của GHPGVN.³⁶

Đối Đãi Khác Biệt với Các Thành Viên của GHPGVN

Chính phủ bảo vệ các lãnh đạo GHPGVN bằng cách che đậy những chỉ trích nhằm vào họ và các hành vi sai trái của họ. Vào ngày 26 tháng 4 năm 2024, chính quyền đã bắt giữ blogger Dương Hồng Hiếu vì một bài đăng trên Facebook chỉ trích cách diễn giải một số giới luật của Phật giáo

³³ [Sức Khỏe Đời Sống, 2023.](#)

³⁴ [Ban Tôn giáo Chính phủ, 2021.](#)

³⁵ [Luật Khoa, 2020.](#)

³⁶ [Trang web của Bộ Công an, 2021.](#)

của Thượng tọa Thích Chân Quang, Phó Trưởng ban Kinh tế và Tài chính của giáo hội này. Chính quyền đã buộc tội Ô. Hiếu theo Điều 331 của Bộ luật hình sự.³⁷

Các thành viên của GHPGVN không phải chịu trách nhiệm trước pháp luật như các nhà lãnh đạo tôn giáo của các cộng đồng Phật giáo độc lập. Năm 2019, Đại Đức Thích Trúc Thái Minh đã bị phát hiện là thu tiền của các tín đồ để giúp họ trả nợ cho các linh hồn của người thân đã khuất.³⁸ Đối với sự cố này, GHPGVN đã kỷ luật Đại Đức Thích Trúc Thái Minh bằng cách bắt ông sám hối trong 49 ngày và cách chức ông khỏi mọi chức vụ của giáo hội. Tuy nhiên, ông vẫn giữ chức vụ trụ trì của Chùa Ba Vàng, một trong những ngôi chùa Phật giáo lớn nhất châu Á và là nguồn thu nhập béo bở. Vào tháng 1 năm 2024, thêm nhiều cáo buộc được đưa ra cho rằng Đại Đức Thích Trúc Thái Minh đã lừa đảo hàng chục nghìn Phật tử đã trả tiền để xem một vật mà ông ta nói là tóc của Đức Phật, nhưng sau đó bị vạch trần trên mạng xã hội là cỏ pili.³⁹ Lãnh đạo Giáo hội chỉ khiển trách ông ta bằng một lời cảnh cáo xuông.⁴⁰ Bộ CA đã không tiến hành bất kỳ cuộc điều tra hình sự nào.

Nhắm Mục Tiêu vào các Tổ Chức và các Nhà Lãnh Đạo Phật giáo Độc Lập

Chính phủ chỉ coi những người được liệt kê trong danh sách tu sĩ của GHPGVN là nhà sư và sử dụng GHPGVN để làm mất tính hợp pháp của các nhà sư kháng cự sự kiểm soát của chính phủ. Từ giữa năm 2021, một số nhà sư GHPGVN lộ liễu hơn trong việc nhắm mục tiêu vào các nhóm Phật giáo không liên kết và các nhà lãnh đạo của họ, bao gồm cả những người liên kết với GHPGVNTN và những người ở những nơi khác không phải là chùa.

Thiền Am Bên Bờ Vũ Trụ ở tỉnh Long An là một nhóm độc lập gồm khoảng chín Phật tử điều hành một nhà chăm sóc trẻ mồ côi gồm mười đứa trẻ mà họ nuôi và giáo dục để làm chú tiểu. Vào ngày 24 tháng 2 năm 2022, Hòa thượng Thích Minh Thiện, Chủ tịch GHPGVN tỉnh Long An, đã tố cáo rằng người sáng lập Thiền viện bóp méo lời dạy của Đức Phật, và các thành viên của thiền viện dám tự nhận mình là nhà sư. Một nhà sư khác của GHPGVN, Thượng tọa Thích Nhật Từ, đã yêu cầu Công an điều tra người sáng lập đã 90 tuổi vào thời điểm đó và các đệ tử của ông về tội báng bổ và các vấn đề khác liên quan đến việc thờ cúng độc lập của họ. Vào tháng 7 năm 2022, chính quyền đã kết án người sáng lập và năm đệ tử tổng cộng 23 năm sáu tháng tù theo Điều 331 của Bộ luật hình sự. Trong nhiều cuộc đột kích, Công an đã tịch thu trọn số tiền tiết kiệm của nhóm. Vào năm 2023, Công an tỉnh Long An đã mở một cuộc điều tra hình sự theo Điều 331 đối với ba luật sư đại diện cho Thiền am. Các luật sư sau đó đã trốn khỏi Việt Nam.⁴¹

Chính phủ tiếp tục buộc các nhà sư Phật giáo Nguyên thủy Khmer Krom gia nhập GHPGVN mặc dù có sự hiện diện của đa số Phật tử người Kinh và Đại thừa trong giáo hội này. Những người muốn theo chủ trương độc lập phải đối mặt với sự trả thù của các nhà sư GHPGVN và sự trừng phạt khắc nghiệt từ phía chính phủ, gồm cả việc bắt giữ và bỏ tù. Vào ngày 3 tháng 12 năm 2023, Giáo hội Phật giáo Việt Nam đã trục xuất Sư Thạch Chanh Đa Ra, trụ trì Chùa Đại Thọ Phật

³⁷ [RFA, 2024.](#)

³⁸ Như trên.

³⁹ [Báo Thanh Niên, 2024.](#)

⁴⁰ [RFA, 23 tháng 1, 2024.](#)

⁴¹ [Dự Án 88 \(88 Project\), 2022.](#)

giáo Khmer Krom ở tỉnh Vĩnh Long,⁴² mặc dù ông chưa bao giờ đăng ký với GHPGVN. Giáo hội này cáo buộc ông "bất hợp tác", "phỉ báng chính quyền địa phương" và "phá hoại việc thực hiện các chính sách đoàn kết". Sư Thạch Chánh Đa Ra đã vận động trên mạng xã hội cho quyền tự do tôn giáo, quyền bản địa của người Khmer Krom và cho sự độc lập của ngôi chùa của mình. Trang web Giác Ngộ Online của GHPGVN đã công khai tố cáo ông vi phạm các nghi lễ tôn giáo và hiến chương của Giáo Hội này.⁴³ Vào ngày 26 tháng 3 năm 2024, Công an đã bắt giữ Sư Thạch Chánh Đa Ra và một trong những đệ tử của ông vì vi phạm Điều 331 của Bộ luật hình sự. Ngày hôm sau, Công an đã bắt giữ thêm bốn nhà sư và một Phật tử tại gia của Chùa Đại Thọ, cũng vì vi phạm Điều 331.⁴⁴ Theo báo cáo, Công an đã lột áo tu bốn nhà sư trước khi bắt giữ họ.⁴⁵

Các nhà chức trách Việt Nam cũng quấy rối các nhà sư đã di cư sang Hoa Kỳ nhưng vẫn duy trì mối quan hệ với Giáo hội Phật giáo Việt Nam Thống nhất (GHPGVNTN) tại Việt Nam. Thượng tọa Thích Minh Nguyễn, một công dân Hoa Kỳ ở Modesto, California, đã báo cáo rằng chính quyền Việt Nam đã đe dọa tịch thu chùa Quảng Đức của ông, một ngôi chùa lịch sử tại thành phố Huế nếu ông không gia nhập GHPGVN. Trước đó, GHPGVN đã bổ nhiệm một nhà sư của họ đến chùa này nhưng cộng đồng địa phương đã không chấp nhận. Được biết, chính quyền địa phương đã ngăn cản Thượng tọa Thích Minh Nguyễn thực hiện các hoạt động tôn giáo tại chùa trong những chuyến viếng thăm chùa hàng năm của ông.

Can Thiệp Vào Việc Thực Hành và Hoạt Động Tôn Giáo

Chính phủ can thiệp vào các hoạt động tôn giáo tại các chùa không thuộc GHPGVN. Vào tháng 8 năm 2019, chính quyền tỉnh Bà Rịa – Vũng Tàu đã can thiệp vào một buổi lễ do Hòa thượng Thích Không Tánh, một khách tăng, làm chủ lễ tại chùa Đạt Quang, một ngôi chùa độc lập. Chính quyền biện minh cho sự can thiệp của họ với lý do là vị hòa thượng này không phải là nhà sư tại địa phương, do đó chùa cần phải xin phép chính quyền để thực hiện buổi lễ này.

Vì chính phủ coi GHPGVN là đại diện chính thức của Phật giáo tại Việt Nam, các chùa thuộc GHPGVNTN không được phép treo biển hiệu trên cổng để thể hiện mối liên kết với giáo hội của họ. Tương tự, các nhà sư thuộc GHPGVNTN làm từ thiện không được phép công khai rằng họ thuộc GHPGVNTN. Hòa thượng Thích Nguyên Lý, trụ trì chùa Giác Hoa ở Thành phố Hồ Chí Minh và là Trưởng Văn phòng Điều hành của GHPGVNTN, cho biết ông và các nhà sư khác không thể công khai việc họ là thành viên của GHPGVNTN trong những chuyến đi cứu trợ người nghèo ở nhiều tỉnh thành. Chính quyền địa phương đã cảnh báo rằng nếu họ công khai nhận là thành viên của GHPGVNTN, thì họ sẽ bị từ chối tiếp cận với dân chúng để cứu trợ.

Vấn Đề Tài Sản

GHPGVN hưởng lợi từ việc chính phủ tịch thu các chùa thuộc GHPGVNTN. Theo Chương VIII của Quy chế GHPGVN, khi một chùa gia nhập hoặc được chuyển giao cho GHPGVN, đất đai và tài

⁴² [VOA, 2024.](#)

⁴³ [Giác Ngộ Online, 2024](#)

⁴⁴ [Báo Công an, 2023.](#)

⁴⁵ [VOA, 2023.](#)

sản của chùa, cũng như tất cả tài sản cá nhân đứng tên trụ trì chùa, sẽ trở thành tài sản của GHPGVN.⁴⁶ Kể từ năm 1975, chính quyền đã tịch thu chùa và tài sản của GHPGVNTN, đa phần trong số đó đã được chuyển giao cho GHPGVN. Việc tiếp tục phương cách phá hủy chùa được dựa chủ yếu vào Luật Xây dựng và Luật Đất đai, chính quyền đòi hỏi các cơ sở tôn giáo phải xin giấy phép xây cất để xây dựng các công trình tôn giáo. GHPGVN có quyền thay đổi mục đích sử dụng đất này cho các mục đích tôn giáo khác, hoặc mua bán lại với sự phê duyệt của chính quyền cấp tỉnh.

Chính quyền cũng cho phép xây dựng các chùa lớn thuộc GHPGVN, chẳng hạn như chùa Bái Đính năm 2003 tại tỉnh Ninh Bình, trải rộng trên tổng diện tích 539 ha.⁴⁷ Tuy nhiên, các báo cáo từ các nhóm Phật giáo độc lập cho thấy chính quyền từ chối cấp phép cho bất kỳ việc sửa chữa hoặc mở rộng, xây dựng mới các công trình thuộc các cộng đồng Phật giáo độc lập. Một số chùa độc lập của GHPGVNTN đã tiến hành sửa chữa và/hoặc cải tạo mà không có giấy phép xây dựng hợp lệ, khiến họ đã bị chính quyền tịch thu và phá hủy.

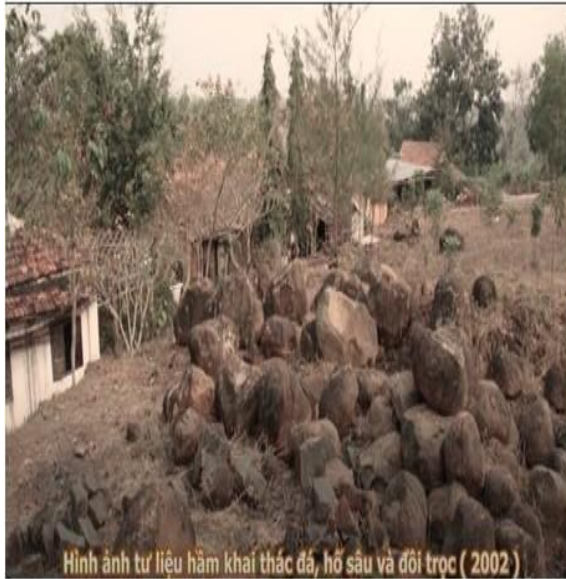
Hơn nữa, đôi khi chính phủ thu hồi đất do các chùa của GHPGVNTN sử dụng với lý do phục vụ lợi ích công cộng. Năm 2016, chính quyền đã phá hủy chùa Liên Trì của Hòa thượng Thích Không Tánh ở Thủ Thiêm, Thành phố Hồ Chí Minh, với lý do dự án phát triển.

Năm 2018, chính quyền phá hủy chùa An Cư ở Sơn Trà, Thành phố Đà Nẵng. Theo báo cáo, chính quyền đã tịch thu kinh sách Phật giáo, hiện vật và tượng Phật từ các chùa bị phá hủy và chuyển chúng đến các chùa của GHPGVN. Việc phá hủy và tịch thu chùa của các nhóm Phật giáo độc lập đã khiến một số nhà sư phải tìm nơi ẩn náu tạm thời tại các chùa độc lập khác – hiện tượng này được gọi là "những nhà sư không có chùa."

Chính phủ sử dụng các mối đe dọa tịch thu hoặc phá hủy chùa để gây áp lực buộc các nhà sư của GHPGVNTN phải gia nhập GHPGVN. Theo báo cáo từ cộng đồng, các chức sắc trong GHPGVN và chính quyền địa phương đã nhiều lần khuyên Thượng tọa Thích Thiên Thuận, trụ trì chùa Thiên Quang ở tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu, tham gia GHPGVN, bằng không có nguy cơ bị mất chùa.

⁴⁶ [Bản án của Tòa án Nhân dân tỉnh Bến Tre, 2018.](#)

⁴⁷ [Chùa Bái Đính. Đất Việt Tour, 2021](#)

Hình ảnh tư liệu hầm khai thác đá, hồ sâu và đồi trọc (2002)

Quang cảnh sau 20 nỗ lực trồng cây xanh phủ đồi trọc (2021)

*Mỏ khai thác đá bỏ hoang vào năm 2002 Sau 20 năm chỉnh trang và xây dựng.
Bây giờ là ngôi chùa độc lập Thiên Quang Chùa đã hoàn thiện được môi trường*

Chính quyền địa phương đã ra lệnh phá hủy chùa, với lý do không có giấy phép xây dựng. Từ giữa năm 2022 đến tháng 1 năm 2023, chính quyền địa phương đã viện dẫn lý do chùa không có giấy phép xây dựng và phá hủy một ngôi nhà gỗ dành cho khách, một cổng gỗ, và một túp lều tre mới được cải tạo dùng cho các hoạt động tôn giáo trong dịp Tết Nguyên Đán. Theo các nhà sư tại chùa, sự quan tâm lớn từ quốc tế, bao gồm các chuyến thăm thường xuyên của các nhà ngoại giao và nhân viên đại sứ quán nước ngoài, đã ngăn chặn việc phá hủy toàn bộ khu phức hợp của chùa.

CHI PHÁI CAO ĐÀI 1997

Phần này đề cập đến sự can thiệp của chính phủ Việt Nam vào Đạo Cao Đài thông qua chi phái Cao Đài do chính phủ thành lập vào năm 1997 (Chi phái 1997). Kể từ khi thành lập Chi phái 1997, chính phủ Việt Nam đã theo đuổi chiến lược thay thế đối với Đạo Cao Đài. Chiến lược này bao gồm việc tiếp quản tên gọi và bản sắc của Giáo hội Đạo Cao Đài, bổ nhiệm lãnh đạo, đặt tầm nhắm vào các lãnh đạo tôn giáo độc lập chống lại sự kiểm soát của chính phủ thông qua việc "rút phép thông công" và bạo lực thể xác, cung cấp các đặc quyền cho những người đồng ý tham gia Chi phái 1997 và chuyển giao tài sản của Giáo hội Đạo Cao Đài độc lập cho Chi phái 1997.

Bối cảnh

Ước tính số lượng tín đồ Cao Đài của cả chi phái 1997 và Giáo hội Đạo Cao Đài chân truyền 1926 vào khoảng từ 1,2 triệu (1,2% dân số) theo một số nguồn,⁴⁸ đến 4 triệu theo các lãnh đạo của Giáo hội đạo Cao Đài 1926 bị cấm. Họ tập trung chủ yếu ở các tỉnh phía tây nam của Việt Nam, bao gồm Tây Ninh, Tiền Giang và Vĩnh Long.

Cao Đài là một tôn giáo tổng hợp được thành lập vào năm 1926 tại tỉnh Tây Ninh, chính thức được biết đến với tên gọi Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ.⁴⁹ Tòa Thánh của đạo Cao Đài, đặt tại tỉnh Tây Ninh, có các Thánh Thất hay nơi thờ phượng và các văn phòng trực thuộc trên khắp miền Nam Việt Nam và ở một số quốc gia khác như Campuchia, Pháp, Canada, Úc và Hoa Kỳ. Giáo hội đạo Cao Đài có cơ cấu tổ chức kép, với một hệ thống chức sắc tôn giáo và một mạng lưới các ban trị sự từ dưới lên. Để đối phó với sự đàn áp của chính quyền thực dân Pháp, Giáo hội Đạo Cao Đài đã quy định rằng trong trường hợp hệ thống chức sắc tôn giáo bị phá hủy, các ban trị sự địa phương phải hành động để tái thiết. Quy tắc tôn giáo này đã giúp Đạo Cao Đài độc lập tồn tại ngay cả sau khi chính phủ thành lập Chi phái năm 1997.

Sau năm 1975, chính phủ Việt Nam đã đàn áp Đạo Cao Đài bằng các hình thức như bỏ tù, tra tấn, và thậm chí xử tử.⁵⁰ Năm 1978, chính quyền giải thể toàn bộ cơ cấu hành chính của Giáo hội đạo Cao Đài như một hành động đầu tiên trong quá trình kéo dài nhiều năm nhằm loại bỏ nó.

Vào ngày 4 tháng 6 năm 1980, chính quyền đã ban hành Quyết định số 124, tịch thu toàn bộ đất đai của Tòa Thánh Tây Ninh, tổng cộng hơn 2.355 ha, cùng với hầu hết các tài sản tôn giáo của Giáo hội, bao gồm bệnh viện, trường đại học, thư viện và trường (trung và tiểu) học. Các tài sản tôn giáo duy nhất không bị tịch thu là Tòa Thánh Tây Ninh và chín công trình khác trong khu vực lân cận, được đặt dưới sự quản lý của chính phủ và có khả năng, ít nhất là trên nguyên tắc, sẽ được trả lại cho chủ sở hữu trong tương lai. Một tài liệu mật được phát hiện vào năm 2014 tiết lộ chiến lược của ĐCSVN nhằm "phong tỏa đạo Cao Đài và giới hạn nó trong địa phương Tây Ninh cho đến khi nó tự diệt vong."⁵¹

⁴⁸ [Website của Chính phủ Anh quốc, 2022](#)

⁴⁹ [Burns, Luke, 2020.](#)

⁵⁰ Tom Farrell, 2005.

⁵¹ [Kế hoạch 01-KH/TU, 1996](#)

Sau khi Giáo hội đạo Cao Đài của họ bị thay thế bởi một cơ quan quản lý lâm thời do chính phủ bổ nhiệm vào đầu của thập niên 1980, các tín đồ Cao Đài tiếp tục thực hành tôn giáo của họ một cách riêng tư tại nhà. Năm 1997, ĐCSVN đã ra lệnh cho chính phủ thành lập một tổ chức tôn giáo do chính phủ giám sát để kiểm soát và quản lý các tín đồ Cao Đài. Đối với cộng đồng quốc tế, chính phủ Việt Nam khẳng định rằng Chi phái Cao Đài 1997 là Giáo hội đạo Cao Đài chân truyền và tuyên bố rằng họ hoàn toàn được hưởng tự do tôn giáo. Đảng Cộng sản Việt Nam (ĐCSVN) mô tả cuộc đấu tranh giữa Giáo hội đạo Cao Đài độc lập và Chi phái 1997 như một "cuộc xung đột" giữa hai nhóm tín đồ Cao Đài khác nhau.⁵²

Ngày 16 tháng 11 năm 2005, Chi phái 1997 chiếm giữ Thánh Thất Cao Đài tại Thành phố Hồ Chí Minh. Do đó, tín đồ Cao Đài độc lập (chân truyền 1926) phải cầu nguyện bên lề đường.

Kiểm Soát và Bổ Nhiệm Lãnh Đạo

Ngày 9 tháng 5 năm 1997, chính phủ đã phê duyệt hiến chương của Chi phái Cao Đài 1997 thông qua Quyết định số 10/QĐ/TGCP và công nhận tổ chức này có tư cách pháp nhân. Trong việc bổ nhiệm các cá nhân vào vị trí lãnh đạo của Chi phái 1997, ĐCSVN chỉ đạo Mặt trận Tổ quốc Việt Nam (MTTQVN) và Ban Tôn giáo Chính phủ (BTGCP) "đảm bảo sự lãnh đạo nghiêm ngặt của Đảng Cộng Sản. Xây dựng lực lượng nòng cốt và các yếu tố tích cực để đáp ứng nhu cầu của Đảng về việc thành lập một hạ tầng căn bản trong ngắn hạn và dài hạn."⁵³

Mặc dù Đạo Cao Đài chân truyền quy định các chức sắc phải từ chức trước khi đảm nhiệm các vị trí trong chính phủ, các lãnh đạo được bổ nhiệm của Chi phái 1997 thường đồng thời tham gia chính phủ và hoạt động chính trị trong suốt sự nghiệp của họ. Hội đồng Chương quản đầu tiên của Chi phái 1997 bao gồm ít nhất ba quan chức cấp cao của MTTQVN tỉnh Tây Ninh, cũng chính cơ quan này đã ra phán quyết xóa bỏ tôn giáo Cao Đài vào năm 1978. Chủ tịch Hội đồng Chương quản hiện tại, ông Nguyễn Thành Tám, là thành viên Ủy ban Trung ương MTTQVN từ năm 2004 đến 2024. Ông cũng từng là đại biểu Quốc hội (1997-2002).

Để chọn lựa các lãnh đạo của Chi phái 1997, ĐCSVN đã đảm bảo rằng điều lệ chính thức của chi phái này là loại bỏ một giáo lý căn bản của tôn giáo Cao Đài, đó là cầu cơ. Theo giáo lý chân

⁵² [Báo Nhân dân, 2023.](#)

⁵³ Thông báo số: 319/TB.BDV của Ủy Ban Dân vận thuộc Ban Chấp hành Trung ương ĐCSVN, 30-9-1996

truyền, các tín đồ dựa vào các buổi cầu cơ, hay còn gọi là giao tiếp trực tiếp với Đấng Chí Tôn và các đấng thiêng liêng khác, để bổ nhiệm và thăng chức cho các chức sắc. Thay vào đó, Chi phái 1997 lựa chọn các chức sắc của mình thông qua hình thức rút thăm bằng những quả banh với các màu sắc biểu hiệu cho ba tôn giáo nền tảng của đạo Cao Đài: Thánh, Tiên, và Phật.⁵⁴

Kể từ năm 2019, các tín đồ Cao Đài độc lập đã bầu ra các ban trị sự và đăng ký tín đồ. Đến cuối năm 2023, có ít nhất 318 ban trị sự cùng với 1.114 vị điều hành từ cấp làng đến cấp tỉnh với tổng số khoảng 21.000 tín đồ đã đăng ký. Tuy nhiên, Chi phái 1997 còn ngăn cản những tín đồ Cao Đài độc lập thực hiện nghĩa vụ tôn giáo của họ là bầu chọn chức sắc thông qua các buổi lễ thiên phong phải được tổ chức tại Tòa Thánh Tây Ninh. Do hạn chế này, các báo cáo từ cộng đồng cho thấy số lượng chức sắc của Cao Đài độc lập đã giảm xuống dưới 30 người, tất cả đều ở độ tuổi 70 hoặc 80, so với khoảng 3.275 người vào năm 1974. Vào năm 2008 và 2015, các nhóm tín đồ Cao Đài độc lập đã tụ họp tại Tòa Thánh Tây Ninh của họ để cầu nguyện cho sự phục hoạt của Giáo hội đạo Cao Đài hoặc cố gắng thực hiện các buổi lễ thiên phong. Lực lượng bảo vệ của Chi phái 1997 và Công an đã sử dụng bạo lực để ngăn chặn họ.⁵⁵

Ngoài ra, Bộ CA đã áp đặt lệnh cấm xuất cảnh đối với nhiều lãnh đạo tín đồ Cao Đài đã tham gia các diễn đàn quốc tế để vận động tái lập Giáo hội của họ, đòi lại các chùa của họ và yêu cầu quyền tự do thực hành niềm tin của tất cả tín đồ Cao Đài. Những người này bao gồm các tín hữu sau đây: Trần Ngọc Sương, Nguyễn Xuân Mai, Nguyễn Ngọc Diện, Trần Thanh Tuyết, Nguyễn Anh Phụng, Lê Văn Một, Trần Quốc Tiến, Lương Thị Nở, Nguyễn Hồng Phương, và nhiều người khác. Trong khi đó, các lãnh đạo của Chi phái 1997 được tự do ra nước ngoài, gồm cả việc gặp gỡ các quan chức chính phủ Hoa Kỳ.⁵⁶

Can Thiệp Vào Việc Thờ Phụng Tại Nhà và "Khai Trừ Khỏi Đạo"

Vì không có quyền tiếp cận các địa điểm tôn giáo của mình, tín đồ Cao Đài độc lập chủ yếu thực hành tôn giáo tại nhà riêng. Các thành viên của Chi phái 1997 đã đột nhập vào nhà của các tín đồ Cao Đài độc lập, phá hoại bàn thờ của họ, phá hủy bàn ghế đồ đạc và bạo hành những người tham dự.⁵⁷ Nhiều nạn nhân đã nộp đơn tố cáo với Công an nhưng không nhận được bất kỳ phản hồi nào.

Các thành viên của Chi phái 1997 cũng cản trở các tang lễ và việc chôn cất người quá cố, hoặc báng bổ mộ phần của các tín đồ Cao Đài độc lập đã qua đời, thường nhằm để ép buộc gia đình họ phải theo Chi phái 1997.⁵⁸ Vào tháng 11 năm 2022, một số công dân Hoa Kỳ đã tổ chức lễ tưởng niệm ở tỉnh Tiền Giang cho người cha đã qua đời của họ, một tín đồ Cao Đài độc lập. Công an địa phương đã ra lệnh cho gia đình họ thực hiện nghi thức với Chi phái 1997, trái với mong muốn của người quá cố là tuân theo nghi thức của đạo Cao Đài chân truyền. Cuối cùng, gia đình đã nhượng bộ và cho phép các chức sắc của Chi phái 1997 chủ trì lễ tưởng niệm.

⁵⁴ [BPSOS 2018](#)

⁵⁵ [RFA, 11-9-2008; BPSOS, 2018.](#)

⁵⁶ [Trang web Cao Đài, 2016.](#)

⁵⁷ [Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ, Phúc trình năm 2020.](#)

⁵⁸ [Ủy Hội Tự do Tôn giáo Quốc tế của Hoa Kỳ.](#)

Chi phái 1997 đã "khai trừ" nhiều tín đồ Cao Đài độc lập vì sự quyết tâm của họ trong việc giữ gìn tính độc lập và nỗ lực tái lập Giáo hội đạo Cao Đài độc lập. Những lãnh đạo tín đồ Cao Đài bị khai trừ gồm có, trong số nhiều người khác, là Lâm Hứa Phi (bị khai trừ ngày 5 tháng 6 năm 2014),⁵⁹ Nguyễn Văn Thiết (ngày 25 tháng 7 năm 2015),⁶⁰ Trần Ngọc Sương (ngày 7 tháng 4 năm 2020),⁶¹ và Trần Văn Đức (ngày 3 tháng 11 năm 2023).⁶²

Đàn Áp Xuyên Quốc Gia

Chi phái Cao Đài 1997 đã ra sức xâm nhập và kiểm soát tín đồ Cao Đài trong cộng đồng người Việt hải ngoại, bao gồm ở Canada, Pháp, Bỉ, Hàn Quốc và Đài Loan. Năm 2011, Chi phái 1997 thành lập Cơ quan Truyền giáo Cao Đài Hải ngoại, có trụ sở tại Quận Cam, California.⁶³ Bộ Chính trị ĐCSVN thừa nhận họ thành lập tổ chức này để thực hiện Nghị quyết 36-NQ/TW, nghị quyết này yêu cầu chính phủ tiếp cận cộng đồng người Việt hải ngoại để phổ biến tuyên truyền của Đảng, tạo dư luận ủng hộ và tìm thêm sự ủng hộ cho ĐCSVN.⁶⁴ Năm 2014, tổ chức do chính phủ kiểm soát này đã đăng ký tên chính thức của tôn giáo Cao Đài như một nhãn hiệu riêng của họ. Năm 2018, các Thánh Thất Cao Đài Tây Ninh độc lập ở Texas, Hoa Kỳ đã đệ đơn lên Ủy ban Đăng ký Nhãn hiệu và Phúc thẩm, dẫn đến việc hủy bỏ nhãn hiệu đã được đăng ký của Chi phái 1997.⁶⁵ Có sự cáo buộc là Chi phái 1997 thông qua các đặc vụ của họ ở Hoa Kỳ đã gây áp lực lên các lãnh đạo và người ủng hộ Thánh Thất Cao Đài Tây Ninh Texas để họ rút đơn kiện, sử dụng biện pháp bôi nhọ, đe dọa và uy hiếp. Thánh Thất này và hai nạn nhân sau đó đã đệ đơn kiện dân sự Chi phái 1997, lãnh đạo của nó và một đặc vụ của họ ở Hoa Kỳ. Ngày 16 tháng 8 năm 2023, Tòa án Quận Dallas, Texas đã đưa ra phán quyết mặc định, xác định rằng Chi phái 1997 và người đứng đầu, ông Nguyễn Thành Tám, đã tham gia vào các hoạt động "ảnh hưởng đến thương mại liên bang hoặc quốc tế" và điều hành tổ chức này thông qua một mô hình hoạt động có tính chất băng đảng, vi phạm Đạo luật Chống Tội phạm có Tổ chức của Hoa Kỳ (RICO). Tòa án đã ra lệnh các bị cáo phải bồi thường thiệt hại và chi phí luật sư cho các nguyên đơn.⁶⁶

Vấn Đề Tài Sản

Ngay sau khi Chi phái 1997 được thành lập, chính phủ đã chuyển giao các cơ sở của đạo Cao Đài trước đây thuộc quyền quản lý của chính phủ, cho Chi phái 1997, bao gồm cả Tòa Thánh Tây Ninh và các tài sản khác, mà cho đến thời điểm đó, về nguyên tắc, vẫn thuộc sở hữu của Giáo hội đạo Cao Đài. Các thành viên của Chi phái 1997 sau đó, thường sử dụng bạo lực hoặc đe dọa dùng bạo lực và với sự hỗ trợ của Công an địa phương, đã chiếm đoạt khoảng 300 Thánh Thất

⁵⁹ [Báo cáo của Lâm Hứa Phi.](#)

⁶⁰ [Báo cáo của Nguyễn Văn Thiết.](#)

⁶¹ [Báo cáo của Trần Ngọc Sương.](#)

⁶² [Báo cáo của Trần Văn Đức.](#)

⁶³ [Caodai.com, 2010.](#)

⁶⁴ [Nghị quyết 36-NQ/TW, 2004.](#)

⁶⁵ [Tiếng nói Dân chủ của Việt Nam \(Democratic Voice of Vietnam\), 2019.](#)

⁶⁶ [Tòa án Quận hạt Dallas, Texas, Khu pháp lý 298, Số vụ: DC-19-08591.](#)

và tài sản khác từ các tín đồ Cao Đài. Theo các báo cáo từ các nhóm Cao Đài độc lập, tất cả các Thánh Thất của họ, trừ khoảng 15 ngôi, hiện dưới quyền sở hữu của Chi phái 1997.⁶⁷

Chi phái 1997 duy trì một đội bảo vệ để canh giữ Tòa Thánh Tây Ninh không cho phép các tín đồ Cao Đài độc lập tiếp cận, trừ khi họ chính thức chuyển sang Chi phái 1997. Những nỗ lực của các tín đồ Cao Đài độc lập nhằm tụ họp tại Tòa Thánh của họ đã bị cản trở bởi hành vi đàn áp, thường có sự hỗ trợ của Công an. Ngày 17 tháng 3 năm 2008, khoảng 120 tín đồ Cao Đài đã tụ họp trước Cây Bờ Đề thiêng liêng tại Tòa Thánh Tây Ninh để cầu nguyện cho Giáo hội đạo Cao Đài bị cấm. Nhân viên an ninh của Chi phái 1997 nhanh chóng giải tán đám đông. Trong những ngày tiếp theo, báo Tây Ninh do ĐCSVN điều hành đã đăng ba bài viết liên tiếp lên án những tín đồ Cao Đài này là bất hợp pháp và thiếu tôn trọng Đấng Chí Tôn.⁶⁸ Ngày 27 tháng 5 năm 2015, khoảng 200 tín đồ Cao Đài tụ họp tại Tòa Thánh Tây Ninh để bầu lãnh đạo cho Giáo hội đạo Cao Đài độc lập. Đội bảo vệ của Chi phái 1997, phối hợp với Công an địa phương, đã tấn công và giải tán cuộc tụ họp. Khoảng mười thành viên của đội bảo vệ Chi phái 1997 đã hành hung và bắt giữ Ô.Trần Văn Hạp, một lãnh đạo Cao Đài chân truyền địa phương.⁶⁹

⁶⁷ [Danh sách các Thánh thất Cao Đài, 2024.](#)

⁶⁸ [Điều trần tại Quốc hội Hoa Kỳ, 07/06/2018.](#)

⁶⁹ [BPSOS, 2018.](#)

Ban Trị sự Trung ương GHPGHH

Phần này đề cập đến sự can thiệp của chính phủ Việt Nam vào cộng đồng Phật giáo Hòa Hảo thông qua BTS TƯ GHPGHH do chính phủ thành lập, vốn mang cùng tên với BTS TƯ GHPGHH gốc. Kể từ khi chính phủ thành lập Ban Đại diện Phật giáo Hòa Hảo do chính phủ kiểm soát vào năm 1999, và sau đó mở rộng thành BTS TƯ GHPGHH vào năm 2005, chính phủ đã theo đuổi sách lược thay thế để kiểm soát đạo Hòa Hảo. Sách lược này bao gồm việc kiểm soát lãnh đạo của GHPGHH, can thiệp vào việc diễn giải và xuất bản kinh sách Hòa Hảo, nhắm vào và đàn áp GHPGHH độc lập cùng các thành viên của họ, và chuyển giao quyền kiểm soát tài sản của đạo cho GHPGHH được chính phủ công nhận.

Bối Cảnh

Theo thống kê của chính phủ năm 2021, khoảng 1,5 triệu người Việt Nam (1,5% dân số Việt Nam) đã đăng ký là tín đồ Phật giáo Hòa Hảo. Cộng đồng này tập trung chủ yếu ở các tỉnh An Giang, Cần Thơ, Đồng Tháp, Vĩnh Long, Bến Tre, Hậu Giang, Tiền Giang, Long An và Kiên Giang ở miền Nam Việt Nam.⁷⁰ Các nguồn khác cho rằng có ít nhất một số lượng tương đương tín đồ Hòa Hảo không đăng ký, nâng tổng số tín đồ lên khoảng ba triệu.⁷¹

Phật giáo Hòa Hảo được thành lập vào năm 1939 bởi Đức Huỳnh Phú Sổ, được các tín đồ biết đến với danh hiệu Đức Thầy. Tôn giáo này được tên đặt theo tên quê hương của ông: làng Hòa Hảo ở tỉnh An Giang, mà tín đồ coi là Thánh địa Hòa Hảo. Phật giáo Hòa Hảo đã phát triển từ 18.000 tín đồ ban đầu lên ít nhất hai triệu tín đồ vào năm 1965.⁷² Tôn giáo này chủ yếu thu hút tầng lớp nông dân ở vùng đồng bằng sông Cửu Long.⁷³ Phật giáo Hòa Hảo không nhấn mạnh vai trò của chức sắc hay việc xây dựng các cơ sở thờ cúng vật chất như chùa chiền; thay vào đó, họ chú trọng vào việc thờ cúng hàng ngày tại nhà, hoạt động cộng đồng và công việc từ thiện. Những tín đồ Hòa Hảo khá giả thường cho xây dựng đạo tràng để làm nơi tụ họp học tập hoặc thiền định, tổ chức các sự kiện tôn giáo và hoạt động xã hội. Tại các làng có số lượng lớn tín đồ Hòa Hảo, cộng đồng đã dựng các độc giảng đường để người trong địa phương tụ họp ngoài trời nghe thuyết giảng.

Sau khi chiến tranh Việt Nam kết thúc vào tháng 4 năm 1975, chính phủ Việt Nam đã nhắm vào Phật giáo Hòa Hảo và ngay lập tức chiếm đóng làng Hòa Hảo. Năm 1979, chính phủ đã lập ra một chiến dịch nhằm tiêu diệt tôn giáo này trong vòng 10 đến 15 năm.⁷⁴ Chính phủ đã hạn chế các hoạt động thờ cúng bằng cách phá hủy kinh sách, bàn thờ và hình ảnh của Đức Thầy, cấm

⁷⁰ [Ban Tôn giáo Chính phủ, 2021](#).

⁷¹ [Chính phủ Anh quốc \(Gov.uk\), 2024](#)

⁷² [BPSOS, 2013](#).

⁷³ [tuoitrephatgiaohoa hao.com, 2012](#)

⁷⁴ [Ban Dân vận và Mặt trận Trung ương, 1979; Việt Báo, 2016](#).

Độc giảng đường của PGHH

tổ chức các ngày lễ lớn của tôn giáo và không cho phép sử dụng thuật ngữ "Thánh địa Hoà Hảo," cũng như xuất bản tài liệu nhằm bôi nhọ các lãnh đạo và giáo lý của Hòa Hảo.⁷⁵

Một tài liệu bị rò rỉ năm 1993 do Thiếu tướng Huỳnh Hữu Chiến, khi đó là Phó Giám đốc Cục An ninh của Bộ Công an, đã tiết lộ rằng chính phủ đã thay thế chiến dịch tiêu diệt ban đầu bằng một kế hoạch dài hạn nhằm kiểm soát tín đồ Hòa Hảo thông qua một tổ chức do chính phủ kiểm soát và đàn áp những ai không quy phục tổ chức này.⁷⁶

Kiểm Soát và Bổ Nhiệm Các Lãnh Đạo Tôn Giáo

Phật giáo Hòa Hảo độc lập bao gồm một mạng lưới các cộng đồng tự trị có liên kết chặt chẽ và tự quản trị với ít cấp bậc. Tôn giáo này cũng không có cơ quan trung ương có quyền áp đặt ý chí hay kiểm soát đối với tín đồ. Năm 1999, chính phủ đã thành lập Ban Đại diện Phật giáo Hòa Hảo, trong đó chín trong số mười một thành viên là đảng viên của ĐCSVN.⁷⁷ Năm 2005, chính phủ đã mở rộng ủy ban này và biến nó thành GHPGHH chính thức (được chính phủ công nhận).

⁷⁵ [Việt Báo, 2006](#).

⁷⁶ [Đại học An ninh, Bộ Nội vụ, 1993](#); [Việt Báo, 2006](#).

⁷⁷ [Nguyễn Huỳnh Mai và Ts.Sergei Blagov](#).

Nhiều lãnh đạo của GHPGHH được công nhận này cũng đã giữ các vị trí trong chính phủ và MTTQVN. Ví dụ, Hội trưởng Ban trị sự Trung ương GHPGHH hiện nay, ông Nguyễn Tấn Đạt, Phó Hội trưởng Bùi Văn Dương và thành viên ủy ban Nguyễn Văn Thuận đều là thành viên của chính quyền tỉnh Đồng Tháp. Điều này vi phạm điều lệ gốc của tôn giáo, trong đó cấm các thành viên của ban trị sự Giáo hội đồng thời giữ chức vụ trong chính phủ.⁷⁸

Chính phủ sử dụng GHPGHH chính thức và ban lãnh đạo của tổ chức này để tạo hình ảnh ở nước ngoài về tự do tôn giáo. Ví dụ, Hội trưởng Ban trị sự Trung ương GHPGHH Nguyễn Tấn Đạt đã tham gia đoàn đại biểu của BTGCP trong chuyến thăm Hoa Kỳ năm 2023 để vận động xóa tên Việt Nam ra khỏi Danh sách Theo dõi Đặc Biệt của Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ. Trước đây, ông Đạt là đại biểu Quốc hội khóa 13 của Việt Nam (2011-2016).⁷⁹

Can Thiệp Vào Việc Diễn Giải Các Giới Luật của Tôn Giáo

Hiến chương của BTS TƯ GHPGHH độc lập bao gồm các tín lý cụ thể của tôn giáo, chẳng hạn như việc chỉ định nơi sinh của Đức Thầy là Thánh địa Hòa Hảo và cấu trúc lãnh đạo của tổ chức.⁸⁰ Hiến chương này cũng đòi hỏi tín đồ Hoà Hảo học tập và truyền bá các tác phẩm "Sấm giảng và thi văn giáo lý" của Đức Thầy, cấm tham gia vào các hoạt động chính trị hoặc quân sự, và yêu cầu các nhà quản lý tôn giáo từ chức khỏi ban trị sự trung ương nếu họ đảm nhiệm các chức vụ chính trị.

Tuy nhiên, hiến chương của GHPGHH do chính phủ thành lập đã loại bỏ các tín lý tôn giáo quan trọng này, gồm luôn cả lệnh cấm các thành viên ban trị sự hoạt động chính trị hoặc đảm nhiệm chức vụ trong chính phủ.⁸¹ Nó cũng không đề cập đến Thánh địa Hoà Hảo, và loại bỏ việc kỷ niệm ngày Đức Thầy vắng mặt.⁸² Hơn nữa, hiến chương quy định chỉ sử dụng các kinh sách đã được chính phủ phê duyệt, loại trừ các tác phẩm của Đức Thầy được viết từ năm 1943 đến 1947 mà chính phủ coi là "nhạy cảm." Chính phủ cấm lưu hành phiên bản đầy đủ của kinh sách quan trọng nhất của Phật giáo Hoà Hảo – các tác phẩm "Sấm giảng và thi văn giáo lý" của Đức Huỳnh Phú Sổ – tịch thu các bản sao của những cuốn sách này khi tìm thấy và bắt giữ bất kỳ ai phát tán tài liệu này.

Can Thiệp Vào Các Hoạt Động Tôn Giáo Của Phật giáo Hoà Hảo

Chỉ có GHPGHH được chính phủ công nhận mới được tự do tổ chức các sự kiện công cộng lớn. Năm 1999, chính phủ cho phép Ban Đại diện Phật giáo Hoà Hảo tổ chức lễ kỷ niệm sinh nhật Đức Huỳnh Phú Sổ lần đầu tiên kể từ năm 1975 tại làng Hoà Hảo. Hơn một triệu tín đồ Phật giáo Hoà Hảo đã tham gia. Trong những tháng tiếp theo, chính phủ bắt giữ 16 tín đồ Phật giáo Hoà Hảo mà họ cáo buộc là những người tổ chức sự kiện này và tuyên án họ từ sáu đến mười một năm tù.

⁷⁸ [Hiến chương của Phật giáo Hoà Hảo, tháng 10 năm 1966.](#)

⁷⁹ [Ban Trị sự Trung ương PGHH, 2016; BTGCP, 2022; Quốc hội.](#)

⁸⁰ [BPSOS, 2002.](#)

⁸¹ [Ban Trị sự Trung ương PGHH, 2015.](#)

⁸² Đức Huỳnh Phú Sổ mất tích vào năm 1947 sau khi dự một cuộc họp tổ chức bởi Mặt trận Việt Minh chống thực dân..

Những tín đồ Phật giáo Hoà Hảo từ chối tham gia GHPGHH chính thức thường đối mặt với các biện pháp hạn chế và đe dọa từ chính quyền địa phương. Công an thường triệu tập các lãnh đạo Phật giáo Hoà Hảo độc lập cho các "buổi làm việc" và trong một số trường hợp đã bắt giữ và giam cầm họ. Tháng 5 năm 2017, Công an tỉnh Vĩnh Long bắt giữ tín đồ Phật giáo Hoà Hảo độc lập Nguyễn Hữu Tấn với cáo buộc tuyên truyền chống chính phủ. Mười giờ sau, Công an tuyên bố ông đã tự tử bằng một con dao mà một điều tra viên sơ ý bỏ lại trong phòng thẩm vấn. Gia đình nạn nhân báo cáo nhiều vết thương cho thấy ông đã bị tra tấn và sát hại.⁸³

Các buổi tụ họp của tín đồ Hoà Hảo độc lập trong các dịp đặc biệt thường bị cấm hoặc bị ngăn cản. Ngày 25 tháng 6 năm 2023, công an đã ngăn cản ban lãnh đạo của một cộng đồng Phật giáo Hoà Hảo độc lập tiếp cận trụ sở của họ để chuẩn bị cho lễ kỷ niệm 84 năm ngày khai đạo. Vào ngày 3 tháng 7, chính quyền đã phong tỏa toàn bộ địa điểm nơi diễn ra lễ kỷ niệm.⁸⁴ Vào tháng 12 năm 2023, Công an tỉnh An Giang cấm các tín đồ Hoà Hảo độc lập tổ chức lễ kỷ niệm ngày sinh của Đức Huỳnh Phú Sổ.⁸⁵ Vào ngày 3 tháng 4 năm 2024, Công an đã phong tỏa văn phòng tạm thời của nhóm "Tín đồ Phật giáo Hòa Hảo Thuần Túy" để ngăn các tín đồ kỷ niệm ngày vắng mặt (thọ nạn) của người sáng lập tôn giáo.⁸⁶

Chính quyền địa phương ngăn cản các tín đồ Hoà Hảo độc lập tham dự các sự kiện trong nước hoặc thậm chí không được rời khỏi nơi cư trú. Năm 2017, công an địa phương tỉnh An Giang đã ngăn cản các tín đồ Hoà Hảo độc lập đến thăm gia đình ông Bùi Văn Trung để dự ngày giỗ của mẹ ông Trung. Các thành viên trong gia đình và các tín đồ Hoà Hảo khác đã phản đối hành động này. Tháng 2 năm 2018, Tòa án Nhân dân Huyện An Phú, tỉnh An Giang đã kết án ông Trung, các thành viên gia đình ông và hai tín đồ Hoà Hảo khác từ một đến sáu năm tù vì "gây rối trật tự công cộng."⁸⁷ Tháng 7 năm 2014, chính quyền đã ngăn cản ông Nguyễn Bắc Truyển, một luật gia thuộc Phật giáo Hoà Hảo và là nhà hoạt động cho nhân quyền, về thăm nhà ở tỉnh Đồng Tháp cùng với Báo cáo viên Đặc biệt của Liên Hợp Quốc về Tự do Tôn giáo hoặc Niềm tin Heiner Bielefeldt trong chuyến thăm của ông tới Việt Nam.⁸⁸ Vào ngày 30 tháng 7 năm 2017, ông Truyển đã bị Công an bắt cóc. Ngày 5 tháng 4 năm 2018, chính quyền kết án ông 11 năm tù giam và 3 năm quản thúc tại gia với cáo buộc "hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân." Vào ngày 8 tháng 9 năm 2023, chính quyền đã thả ông Truyển và ông phải sống lưu vong tại nước Đức cùng vợ.⁸⁹

Vấn Đề Tài Sản

Năm 1975, chính phủ đã tịch thu tài sản của Phật giáo Hoà Hảo, bao gồm hơn 800 độc giảng đường và khoảng 50 ngôi chùa.⁹⁰ Chính quyền đã chuyển nhiều cơ sở này cho GHPGHH chính thức, bao gồm cả văn phòng trụ sở của BTS TƯ GHPGHH tại làng Hoà Hảo. Ngoài ra, một số cơ

⁸³ [Phúc trình của Ủy hội Tự do Tôn giáo quốc tế của Hoa Kỳ, 2018.](#)

⁸⁴ [Thông Luận, 2023.](#)

⁸⁵ [RFA, 2023.](#)

⁸⁶ [RFA, 2024.](#)

⁸⁷ [Hồ sơ nộp cho Buổi Rà soát Định kỳ phổ quát của LHQ, 2019.](#)

⁸⁸ [Văn phòng Cao ủy Nhân quyền LHQ, công văn VNM 11/2014 \(gửi VN\)](#)

⁸⁹ [RFA, 2023.](#)

⁹⁰ [BPSOS, 2013](#)

sở Phật giáo Hoà Hảo đã được sử dụng làm văn phòng của chính phủ. Không có chùa, không có trụ sở và quyền tiếp cận Thánh địa của mình, tín đồ Phật giáo Hoà Hảo độc lập không thể thực hiện đầy đủ đức tin của họ. Họ bị giới hạn trong việc thực hành tôn giáo tại nhà riêng trừ khi họ tham gia GHPGHH được chính quyền công nhận.

Một ngôi chùa vẫn còn độc lập là chùa Quang Minh Tự ở tỉnh An Giang, do ông Võ Văn Thanh Liêm, một lãnh đạo Phật giáo Hoà Hảo độc lập, là chủ sở hữu. Theo các báo cáo từ cộng đồng, chính phủ đã nhắm vào ông Liêm và các thành viên trong gia đình ông sau khi không thể chiếm đoạt chùa của ông. Chính phủ đã bỏ tù ông 20 năm và cháu trai của ông là Võ Văn Thanh Long 5 năm.⁹¹ Chính phủ không cho phép sửa chữa chùa và ngăn cản cộng đồng của ông tập hợp vào các ngày lễ lớn của tôn giáo. Chính phủ cũng ngăn cản những ai muốn tiếp cận gia đình ông. Tháng 7 năm 2014, Công an đã ngăn cản cuộc gặp giữa các tín đồ Phật giáo Hoà Hảo và ông Heiner Bielefeldt.⁹² Tháng 3 năm 2024, chính quyền địa phương đã đe dọa các tín đồ Phật giáo Hoà Hảo thường xuyên lui tới chùa Quang Minh Tự để ngăn họ tham dự lễ kỷ niệm Ngày Đức Thầy vắng mặt.⁹³

Kỷ niệm ngày Đức Thầy vắng mặt, Chùa PGHH Quang Minh Tự, ngày 30/3/2019

⁹¹ [Nguyen Long Thanh Nam, 1998.](#)

⁹² Thông tin từ một tín đồ PGHH xin được ẩn danh.

⁹³ [Văn phòng Cao uỷ Nhân quyền LHQ, VNM 11/2014.](#)

HỘI THÁNH TIN LÀNH VIỆT NAM - MIỀN BẮC

Phần này đề cập đến sự can thiệp của chính phủ Việt Nam vào hoạt động tôn giáo của người H'Mông theo đạo Tin Lành ở miền Bắc Việt Nam thông qua Hội thánh Tin Lành Việt Nam - Miền Bắc (HTTLVN-Bắc), một tổ chức tôn giáo do chính phủ kiểm soát. Lịch sử của đạo Tin Lành tại Việt Nam gắn liền với lịch sử của các cộng đồng dân tộc thiểu số như người H'Mông chủ yếu ở vùng Tây Bắc và người Thượng ở Tây Nguyên. Kể từ năm 1958, chính phủ Việt Nam đã theo đuổi sách lược thao túng đạo Tin Lành ở miền Bắc Việt Nam thông qua HTTLVN-Bắc. Sách lược này bao gồm việc bổ nhiệm các chức sắc tôn giáo và sử dụng HTTLVN-Bắc để thực hiện các chính sách như buộc người H'Mông theo đạo Tin Lành từ bỏ đức tin của họ, nhắm mục tiêu vào các nhà truyền giáo và hạn chế người H'Mông tiếp cận Kinh Thánh bằng ngôn ngữ của họ.

Bối Cảnh

HTTLVN-Bắc là tổ chức tôn giáo Tin Lành lớn nhất ở miền Bắc Việt Nam (từ tỉnh Quảng Bình đến biên giới phía Bắc với Trung Quốc), với khoảng 160.000 tín đồ,⁹⁴ phần lớn trong số họ là người H'Mông. Tổng số tín đồ Tin Lành ở cả miền Bắc và miền Nam Việt Nam là khoảng 1,2 triệu người đăng ký (chiếm khoảng 1,2% tổng dân số).⁹⁵ HTTLVN-Bắc được quản lý bởi Tổng hội tại Hà Nội, với 15 chi nhánh tại 27 tỉnh và khoảng 1.200 hội thánh/địa điểm thờ phượng vào năm 2019.⁹⁶

Trong thời kỳ thuộc địa Pháp, chính quyền đã hạn chế các hoạt động truyền giáo Tin Lành từ nước ngoài. Năm 1911, chính quyền cho phép một nhóm truyền giáo người Mỹ và Canada có tên là Hội Truyền giáo Phúc âm Liên hiệp (Christian and Missionary Alliance).⁹⁷ Vào thời điểm chia cắt Việt Nam năm 1954, đất nước có khoảng 60.000 tín đồ Tin Lành với gần 100 Mục sư.⁹⁸ Sau khi đất nước bị chia cắt, hầu hết tín đồ Tin Lành ở miền Bắc di cư vào miền Nam Việt Nam. Năm 1958, chính phủ cộng sản ở miền Bắc Việt Nam thành lập HTTLVN-Bắc, với khoảng 1.000 tín đồ và 10 Mục sư còn lại.⁹⁹

Sự cải đạo của người H'Mông sang đạo Tin Lành bắt đầu vào khoảng năm 1989, được khuyến khích bởi một chương trình phát thanh truyền giáo bằng tiếng H'Mông phát sóng từ Philippines.¹⁰⁰ Sự gia tăng ngoài dự đoán của Cơ Đốc giáo trong cộng đồng người H'Mông, từ bắt đầu gần như số không lên đến hơn 70.000 người (trong tổng số hơn một triệu người H'Mông) vào năm 2012, đã làm Đảng Cộng sản Việt Nam lo ngại, vì họ có quan điểm không

⁹⁴ [BTGCP, 2021](#).

⁹⁵ Như trên.

⁹⁶ [BTGCP, 2013](#).

⁹⁷ [Barker, M.](#)

⁹⁸ [Hồ Thanh Tam, 2014](#) ; [BTGCP, 2013](#)

⁹⁹ Như trên.

¹⁰⁰ [Jim Lewis, 2019](#).

thiện cảm với tôn giáo này.¹⁰¹ Ít nhất cho đến năm 2004, BTGCP vẫn chưa công nhận tín đồ Tin Lành người H'Mông.¹⁰²

ĐCSVN từ lâu đã mô tả sự lan rộng của đạo Tin Lành như một chiến lược của chính phủ Hoa Kỳ nhằm lật đổ chế độ cộng sản.¹⁰³ Vào những năm 1990, BTGCP đã gắn mác bất kỳ ai truyền bá đạo Tin Lành—thậm chí trong một số trường hợp qua HTTLVN-Bắc—ở các tỉnh Tây Bắc như là một mối đe dọa đối với an ninh quốc gia.¹⁰⁴ Chính phủ đã sử dụng nhiều biện pháp khác nhau để ngăn chặn sự phát triển của đạo Tin Lành,¹⁰⁵ bao gồm việc sử dụng “đầu gấu” để quấy rối, đe dọa hoặc đánh đập các lãnh đạo Tin Lành người H'Mông;¹⁰⁶ buộc các buổi họp mặt sinh hoạt của hội thánh phải chấm dứt, đóng cửa các hội thánh tại gia và tịch thu tài sản;¹⁰⁷ và chỉ đạo các quan chức địa phương “khuyến khích trở lại tín ngưỡng truyền thống,”¹⁰⁸ thực chất là cho phép cưỡng ép từ bỏ đức tin. Những ai từ chối từ bỏ đức tin Cơ Đốc mới của mình phải đối mặt với việc bị trục xuất khỏi làng nơi họ ở từ bao nhiêu đời và/hoặc tịch thu đất canh tác, phá hủy nhà cửa và tịch thu giấy tờ tùy thân.

Cuộc đàn áp đang tiếp diễn đã đẩy hàng chục nghìn người H'Mông theo đạo Cơ Đốc, phần lớn là cựu thành viên của HTTLVN-Bắc,¹⁰⁹ phải di cư đến Tây Nguyên, nơi các chính quyền tỉnh từ chối cấp giấy nhận dạng có hiệu lực toàn quốc cho họ, khiến họ thực tế không có quốc tịch.¹¹⁰ Không có thể căn cước quốc gia và sổ hộ khẩu, họ không thể làm việc hợp pháp, đi học hoặc nhận các dịch vụ xã hội tại Việt Nam.¹¹¹ Đối mặt với sự đàn áp nghiêm trọng, hàng trăm người H'Mông theo đạo Cơ Đốc đã chạy trốn sang Thái Lan để tìm kiếm sự bảo vệ cho người tị nạn. HTTLVN-Bắc đã im lặng trước các trường hợp đàn áp này.

Kiểm Soát và Bổ Nhiệm Lãnh Đạo Tôn Giáo

Chính phủ thẩm định và phê duyệt các lãnh đạo trung ương và địa phương của HTTLVN-Bắc, những người từng hợp tác với Mặt trận Tổ quốc Việt Nam (MTTQ), Công an và các quan chức chính phủ. Do số lượng lớn người H'Mông, chiếm 92%, là tín đồ GHTLVN-Bắc,¹¹² một số nhà quan sát cho rằng sự kiểm soát của chính phủ đối với HTTLVN-Bắc là cách giám sát và khuất phục các tín đồ Tin Lành người H'Mông. Thành phần lãnh đạo HTTLVN-Bắc có xu hướng là người Kinh. Người đứng đầu tổ chức này luôn là người dân tộc Kinh. Tổng Thư ký của HTTLVN-Bắc, Mục sư Bùi Văn Sản, và Phó Chủ tịch Thứ nhất, Mục sư Nguyễn Hữu Mạc, đều là người dân tộc Kinh và duy trì mối quan hệ chặt chẽ với Bộ Công an. Theo thông tin công khai, Mục sư Bùi

¹⁰¹ [Worldwatch Monitor, 2012](#).

¹⁰² [BTGCP, 2013](#).

¹⁰³ [Jim Lewis, 2002](#); [Tam T.T. Ngô, 2015](#).

¹⁰⁴ [Jim Lewis, 2019](#), trích dẫn [Reimer, 1995](#).

¹⁰⁵ Sách hướng dẫn của BTGCP năm 2016; [Jim Lewis, 2019](#).

¹⁰⁶ [Công ty Phát triển quốc gia người H'Mông, 2014](#).

¹⁰⁷ [Phúc trình hàng năm của Ủy hội Tự do tôn giáo quốc tế Hoa Kỳ, 2011](#).

¹⁰⁸ Như trên.

¹⁰⁹ [Tam T.T. Ngô, 2015](#).

¹¹⁰ [BPSOS, 2021](#).

¹¹¹ [Website của chính phủ Anh quốc \(GOV.UK\), tháng 2 năm 2022](#).

¹¹² [Báo Tin tức, 2021](#).

Văn Sản đã có các cuộc gặp gỡ thường xuyên với Bộ Công an từ năm 2013. Mục sư Nguyễn Hữu Mạc là thành viên của MTTQ.¹¹³ Chủ tịch thứ hai hiện nay, Mục sư Thào A Pao, là người H'Mông. Tuy nhiên, theo báo cáo từ các Mục sư của HTTLVN-Bắc, ông không có quyền lực thực sự; ông chỉ xuất hiện tại các buổi lễ phong chức cho các Mục sư người H'Mông để thể hiện tính đa dạng. Các lãnh đạo HTTLVN-Bắc biện minh và hợp pháp hóa các vi phạm tự do tôn giáo của chính phủ đối với tín đồ Tin Lành người H'Mông, gồm cả những người là thành viên của HTTLVN-Bắc.

Mặc dù HTTLVN-Bắc cử các nhà truyền giáo đi truyền đạo cho người H'Mông ở miền Bắc Việt Nam và những người đã di cư đến Tây Nguyên, một số nhà truyền giáo người H'Mông cáo buộc rằng HTTLVN-Bắc bỏ rơi họ khi chính phủ phản đối các hoạt động truyền giáo của họ.

Các lời tường thuật trong tư cách cá nhân của các nhà truyền giáo có mối liên hệ với HTTLVN-Bắc cho thấy được HTTLVN-Bắc cho phép không bảo vệ các nhà truyền giáo trước chính quyền. Nếu các nhà truyền giáo bị bắt giữ hoặc tạm giam, các lời tường thuật này cho rằng HTTLVN-Bắc sẽ phủ nhận việc đã uỷ quyền cho họ hoạt động truyền giáo và sẽ đứng về phía chính phủ.

Trung tá Nguyễn Thanh Xuân, Phó Trưởng phòng An ninh tôn giáo, Cục An ninh nội địa, Bộ Công an (thứ tư từ bên trái). Mục sư Bùi Văn Sản, Tổng Thư ký GHTLVN-Bắc và Mục sư Nguyễn Hữu Mạc, đệ nhất Phó Chủ tịch GHTLVN-Bắc (thứ năm và thứ sáu từ bên trái). (Nguồn: trang web của HTTLVN-Bắc)

Sự Đàn Áp của HTTLVN-Bắc và Chính phủ Đối Với Tín Đồ Tin Lành Người H'Mông

Các báo cáo từ các tín đồ Tin Lành người H'Mông đã chạy trốn khỏi Việt Nam thể hiện sự nghi ngờ rằng chính phủ sử dụng danh sách thành viên nộp cho chính quyền khi đăng ký hoạt động tôn giáo để xác định các tín đồ Cơ Đốc. Từ năm 2004 đến năm 2007, tổ chức phi chính phủ Boat People SOS đã hỗ trợ 671 hội thánh tại gia người H'Mông trực thuộc HTTLVN-Bắc đăng ký hoạt động theo Pháp lệnh về Tín ngưỡng, Tôn giáo năm 2004, và Nghị định 22/2005/ND-CP mà đã bị bãi bỏ vào năm 2009. Tuy nhiên, chỉ có một số ít đơn đăng ký được chấp thuận.¹¹⁴

¹¹³ [Trang web của MTTQ, 2019.](#)

¹¹⁴ [BPSOS, 2006.](#)

Báo cáo từ cộng đồng cho thấy rằng từ năm 2007, chính quyền cấp tỉnh đã sử dụng danh sách

thành viên để xác định và buộc các thành viên của các hội thánh tại gia người H'Mông từ bỏ đức tin của họ. Chính quyền đã trục xuất những người kháng cự ra khỏi làng, tịch thu giấy tờ cá nhân, và tịch thu đất đai của họ nhằm tiêu diệt các nhóm Tin Lành độc lập ở các tỉnh phía Bắc.¹¹⁵ Thực tế này vẫn không thay đổi ngay cả khi Luật tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016 có hiệu lực.

Gia đình người H'Mông cầu nguyện bên một chiếc lều tạm bợ sau khi họ bị trục xuất khỏi làng của họ thuộc tỉnh Sơn La vào tháng 5, 2017
(Nguồn: Liên minh Nhân quyền Người H'Mông)

HTTLVN-Bắc không bảo vệ các thành viên bị chính quyền nhắm đến. Vào tháng 5 năm 2011, Bộ Công an đã giải tán một cuộc cầu nguyện ôn hòa với khoảng 7.000 người H'Mông tại huyện Mường Nhé, tỉnh Điện Biên, dẫn đến cái chết của 63 người,¹¹⁶ nhiều người bị thương, và nhiều người tham gia bị bắt, với hàng trăm tín đồ H'Mông chạy trốn vào rừng hoặc trốn sang Thái Lan.¹¹⁷ Mặc dù nhiều người trong số những người bị ảnh hưởng là thành viên của HTTLVN-Bắc, tổ chức này vẫn đứng về phía Bộ Công an. Mục sư Nguyễn Hữu Mạc, lúc đó là người đứng đầu HTTLVN-Bắc, tuyên bố rằng những người biểu tình theo "Vàng Chứ," mà ông mô tả là một phong trào Tin Lành giả mạo. Tuy nhiên, nhiều người sống sót lại cho biết rằng họ đã đăng ký với HTTLVN-Bắc.¹¹⁸

Nếu một vài lãnh đạo của HTTLVN-Bắc lên tiếng, họ sẽ bị nội bộ bịt miệng và bị chính quyền trừng phạt. Năm 2022, một Mục sư người H'Mông thuộc HTTLVN-Bắc đã nêu lên mối quan ngại trên trang Facebook cá nhân về các vi phạm quyền tự do tôn giáo đối với các thành viên người H'Mông tại huyện Kỳ Sơn, tỉnh Nghệ An. Theo lời khai của ông, cấp trên đã ra lệnh cho ông ngừng liên lạc với các thành viên HTTLVN-Bắc bị đàn áp. Lý A Chà, một thành viên HTTLVN-Bắc ở huyện Vân Hồ, tỉnh Sơn La, đã báo cáo về sự đàn áp tôn giáo tại huyện Kỳ Sơn, tỉnh Nghệ An với Báo cáo viên Đặc biệt của Liên Hiệp Quốc về Tự do tôn giáo hoặc niềm tin vào tháng 5 và tháng 6 năm 2022. Sau đó, ông bị chính quyền thẩm vấn và buộc phải thừa nhận đã bịa đặt. Khi ông từ chối từ bỏ đạo Tin Lành, chính quyền đã tịch thu ruộng lúa, trâu và lợn của ông. Sau đó, ông cùng gia đình phải chạy trốn khỏi Việt Nam.¹¹⁹

Cưỡng Ép Từ Bỏ Đức Tin

¹¹⁵ [Đàn áp người H'Mông theo đạo Cơ Đốc & vụ việc tại Mường Nhé, BPSOS](#), 2012; ban Tuyên giáo Tỉnh ủy Lào Cai, 2023.

¹¹⁶ [Tạp chí America \(America Magazine\), 2011](#).

¹¹⁷ Cuộc đàn áp này được chỉ đạo bởi Ô. Tô Lâm, lúc đó là Bộ trưởng Công an, hiện nay là Tổng Bí thư ĐCSVN và Chủ tịch nước. Đàn áp người H'Mông theo đạo Cơ Đốc và vụ việc tại Mường Nhé, BPSOS, 2012; Ban Tuyên giáo tỉnh ủy Lào Cai, 2023.

¹¹⁸ [BBC, 2011](#).

¹¹⁹ [BPSOS, 2023](#).

Không có đăng ký hợp pháp, người H'Mông theo đạo Tin Lành ở nhiều tỉnh phía Bắc không thể tiến hành các sinh hoạt tôn giáo nhóm ngay tại nhà riêng và phải đối mặt với sự quấy rối và đe dọa từ chính quyền. Thay vì bảo vệ, HTTLVN-Bắc trục xuất các thành viên người H'Mông bị chính quyền buộc phải từ bỏ đức tin.

Ví dụ, vào tháng 12 năm 2021, bà Lầu Y Tòng ở huyện Kỳ Sơn, tỉnh Nghệ An, đã cải đạo sang đạo Tin Lành và gia nhập HTTLVN-Bắc. Năm 2022, chính quyền địa phương ở tỉnh Nghệ An phát hiện ra việc cải đạo của bà và ra lệnh cho bà từ bỏ đạo Tin Lành. Khi bà từ chối, chính quyền đã ép buộc bà ký đơn ly hôn, từ bỏ quyền công dân và rời khỏi làng mà không được đem theo con cái. Một Mục sư của tổ chức Tin Lành độc lập chưa được công nhận, Hội thánh Truyền giảng Phúc âm (Good News Mission Church), đệ đơn thỉnh cầu BTGCP và MTTQVN can thiệp thay mặt bà Tòng, nhưng không có phản hồi. Sau đó, hai người chị và em của bà cũng gặp phải tình trạng tương tự từ chính quyền huyện Kỳ Sơn. HTTLVN-Bắc đã từ chối hỗ trợ cả 3 người và thông báo cho hai người chị và em bà Tòng rằng họ bị trục xuất khỏi tổ chức. Chính quyền tiếp tục gây áp lực buộc họ từ bỏ đức tin sau khi họ gia nhập Hội Thánh Truyền giảng Phúc âm. Cuối cùng, cả 3 người đã phải rời bỏ Việt Nam.

Báo cáo từ một số người H'Mông theo đạo Tin Lành cho thấy rằng chính quyền đã đe dọa là sẽ phá hủy nhà cửa, tịch thu trang trại, hoặc trục xuất họ khỏi bản làng nếu họ từ chối từ bỏ đức tin. Trong một số trường hợp liên quan đến các thành viên của mình, một số lãnh đạo HTTLVN-Bắc đã lặng lẽ kháng nghị lên chính quyền địa phương, nhưng đã không hành động tiếp theo sau khi chính quyền không phản hồi.¹²⁰ Không có báo cáo nào về sự can thiệp đáng kể hoặc thành công của HTTLVN-Bắc để bảo vệ các thành viên của họ khi họ bị chính quyền ép buộc từ bỏ đức tin Tin Lành.

Sử Dụng Các Tổ Chức Tôn Giáo Do Chính phủ Kiểm Soát Để Kiểm Soát Người Thiếu Số H'Mông

Chính phủ Việt Nam còn sử dụng các đại diện của các tổ chức tôn giáo do chính phủ kiểm soát thuộc các tôn giáo khác để lôi kéo người H'Mông từ bỏ đạo Tin Lành. Theo Mục sư H'Mông Vàng Chí Minh, một người tị nạn từ Việt Nam đã tái định cư tại Hoa Kỳ, chính phủ Việt Nam còn khuyến khích những người theo đạo Tin Lành cải đạo sang Phật giáo hoặc Công giáo. Ví dụ, vào năm 2017, chính phủ đã đưa một nhóm sư thuộc GHPGVN từ Hà Nội đến các tỉnh Điện Biên và Tuyên Quang để làm công tác từ thiện và kêu gọi người H'Mông (cả người theo thuyết vật linh và người theo đạo Tin Lành) cải đạo sang Phật giáo. Trong một trường hợp khác được báo cáo, chính phủ đã gửi một linh mục Công giáo liên kết với Ủy ban Đoàn kết Công giáo Việt Nam đến các tỉnh Lào Cai và Yên Bái để thuyết phục người H'Mông cải đạo sang Công giáo thay vì Tin Lành.

Tiếp Cận Tài Liệu Tôn Giáo

Bất chấp sự hiện diện đông đảo của các tín đồ người H'Mông, HTTLVN-Bắc tuân thủ lệnh cấm của chính quyền về việc hạn chế tiếp cận tài liệu tôn giáo in bằng tiếng H'Mông. Nhà Xuất bản Tôn giáo, một tổ chức do BTGCP quản lý,¹²¹ đã từ chối nhiều yêu cầu từ cộng đồng Tin Lành

¹²⁰ [Tin tức của Morning Star News](#), 25 tháng 07 năm 2022.

¹²¹ [BTGCP, 2019](#).

người H'Mông để cho phép in ấn Kinh Thánh bằng ngôn ngữ H'Mông hiện đại. Chính phủ chỉ công nhận một thổ ngữ H'Mông cũ, không còn được sử dụng rộng rãi và viết theo bảng chữ cái hiện nay không phổ dụng. Có báo cáo cho biết nhiều người H'Mông đã bị bắt giữ khi mang theo các bản Kinh Thánh in bằng tiếng H'Mông La-tinh hiện đại, vì cơ quan công lực xem đó là "tài liệu bất hợp pháp."

HỘI THÁNH TIN LÀNH VIỆT NAM – MIỀN NAM

Hội Thánh Tin Lành Việt Nam – Miền Nam (HTTLVN-Nam) tương đương với Hội Thánh Tin Lành Việt Nam – Miền Bắc (HTTLVN-Bắc) tại khu vực miền Nam Việt Nam, bao gồm cả Tây Nguyên. Kể từ khi công nhận HTTLVN-Nam vào năm 2001, chính phủ Việt Nam đã theo đuổi sách lược thao túng bằng cách kiểm soát việc bổ nhiệm lãnh đạo tôn giáo của HTTLVN-Nam, đàn áp và cấm các hội thánh tại gia độc lập của người Thượng, can thiệp vào các hoạt động thờ phượng của họ, và buộc các tín đồ Tin Lành người Thượng rời bỏ các hội thánh tại gia và gia nhập HTTLVN-Nam.

Bối Cảnh

Với 700.000 tín đồ, HTTLVN-Nam là tổ chức Tin Lành lớn nhất tại Việt Nam.¹²² Hội thánh Tin Lành Việt Nam (HTTLVN) được thành lập năm 1927 khi Việt Nam còn là thuộc địa của Pháp. Việc chia cắt đất nước vào năm 1954 đã chia cắt HTTLVN thành hai tổ chức - miền Bắc và miền Nam. Năm 2001, chính phủ đã công nhận tư cách pháp nhân của HTTLVN-Nam. Giống như các tổ chức tôn giáo do chính phủ kiểm soát khác, hiến chương của HTTLVN-Nam được chính phủ phê duyệt có đề cập đến việc phục vụ tổ quốc và dân tộc, được đại diện bởi Mặt trận Tổ quốc Việt Nam (MTTQVN) và chính phủ. HTTLVN-Nam có hai cấp quản lý hành chính: Tổng Liên hội ở cấp trung ương giám sát mạng lưới 2.281 chi nhánh địa phương, tính đến tháng 4 năm 2024.

Vào khoảng năm 2000, một phong trào có tên “Tin Lành Đêga”¹²³ xuất hiện tại Tây Nguyên, với mục tiêu kêu gọi tự do tôn giáo và chính trị, bảo vệ đất đai tổ tiên và đòi hỏi quyền tự trị lớn hơn.¹²⁴ Tháng 2 năm 2001, các cuộc biểu tình ôn hòa của hàng ngàn người Thượng đã nổ ra tại Tây Nguyên ủng hộ phong trào này. Chính phủ đã sử dụng bạo lực để giải tán những người biểu tình, bắt giữ và bỏ tù hơn 180 tín đồ Tin Lành người Thượng, bao gồm các nhà hoạt động, mục sư, quản nhiệm hội thánh tại gia, và thầy truyền đạo.¹²⁵

Cuộc đàn áp quy mô lớn này đã khởi đầu cho một chiến dịch kéo dài nhằm hạn chế sự phát triển của các hội thánh tại gia Tin Lành tại Tây Nguyên.¹²⁶ Năm 2002, 2004 và 2008, các nhân chứng cho biết các phản ứng của chính quyền đối với các cuộc biểu tình, gồm cả những cuộc biểu tình đòi tự do tôn giáo, đã dẫn đến nhiều thương vong, và một số người đã trốn ra khỏi nước và xin tị nạn tại Campuchia và Thái Lan.¹²⁷ Theo một nhà hoạt động tự do tôn giáo, số người chết trong 10 năm biểu tình có thể lên tới 700 người. Tính đến năm 2011, có hơn 300 người biểu tình người Thượng bị bỏ tù.¹²⁸

Một số hội thánh tại gia người Thượng đã ngừng tham gia vào HTTLVN-Nam sau cuộc đàn áp này. Những người khác, thành viên của HTTLVN-Nam đã quyết định thành lập các hội thánh tại

¹²² [BTGCP, 2021](#).

¹²³ Đêga có nghĩa là người Thượng (Montagnard).

¹²⁴ [HRW, 2011](#).

¹²⁵ [Tổ chức đại diện cho các Quốc gia và Dân tộc không có tiếng nói \(UNPO\), 2004](#)

¹²⁶ Những Tín đồ Cơ Đốc giáo tại Việt Nam: Một Thế Kỷ Tăng trưởng trước các Nghịch Cảnh, p 105, 2011; Bàn Tròn Tự do Tôn giáo Việt Nam, 2024.

¹²⁷ [HRW, 2004](#); [HRW, 2011](#); [HRW, 2011](#); [Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ, 2008](#).

¹²⁸ [HRW, 2004](#); [HRW, 2011](#).

gia độc lập mới hoặc tham gia các hội thánh không đăng ký như Hội Thánh Truyền giảng Phúc âm. Trong số các hội thánh tại gia độc lập được thành lập ở Tây Nguyên, Hội thánh Tin Lành Đêga và Hội thánh Tin Lành Đấng Christ Tây Nguyên (HTTLĐCTN) thu hút được nhiều tín đồ nhất.

Chính phủ đã phối hợp với HTTLVN-Nam để cố gắng buộc các tín đồ Tin Lành người Thượng không đăng ký phải từ bỏ các hội thánh tại gia và tham gia hoặc quay lại HTTLVN-Nam.

Kiểm Soát Lãnh Đạo Tôn Giáo

Chính phủ Việt Nam đã thao túng HTTLVN-Nam bằng cách kiểm soát việc bổ nhiệm các người lãnh đạo hàng đầu và bịt miệng hoặc loại trừ những người không tuân theo chính sách của chính phủ hoặc lên tiếng chống lại các vi phạm nhân quyền. Nhiều lãnh đạo của HTTLVN-Nam, bao gồm cả những người thuộc dân tộc Thượng, giữ các vị trí trong chính phủ và được cử ra nước ngoài để bảo vệ thành tích của chính phủ về các nhóm tôn giáo.

Một số Mục sư người Thượng trong HTTLVN-Nam đã phủ nhận sự đàn áp tôn giáo tại Tây Nguyên. Một Mục sư người Thượng Êđê, Ông Y Ky Eban, trách nhiệm nhánh Ea Tul của HTTLVN-Nam huyện Cư Mgar, tỉnh Đắk Lắk, công khai khẳng định là không có vụ đàn áp người Thượng theo Cơ Đốc giáo từ năm 2002 đến 2008.¹²⁹ Một Mục sư khác người Thượng Êđê, Ông Y Tuấn Mlô, hiện là Trưởng Ban đại diện HTTLVN-Nam tỉnh Đắk Lắk, và giữ nhiều chức vụ trong chính quyền tỉnh. Ông đã công khai ủng hộ chính sách của chính phủ đối với người Thượng, bao gồm cuộc đàn áp đang diễn ra đối với các hội thánh tại gia người Thượng. Tháng 10 năm 2023, Ông Mlô tham gia đoàn đại biểu BTGCP sang Hoa Kỳ để vận động Hoa Kỳ đem Việt Nam ra khỏi Danh sách Theo dõi Đặc biệt của Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ.¹³⁰

Những thành viên của HTTLVN-Nam bị nghi ngờ có ý tưởng độc lập hay cổ súy cho tự do tôn giáo không được đưa vào các vị trí lãnh đạo. Một người truyền đạo của HTTLVN-Nam ở tỉnh Đắk Lắk không được tấn phong Mục Sư vì ông ta từng tham gia vào một cuộc biểu tình năm 2002 và bị cầm tù sau đó.

Đe Dọa và Sách Nhiều Việc Thực Hành và Vận Động cho Tôn Giáo Độc Lập

Chính quyền địa phương giám sát chặt chẽ các cộng đồng Cơ Đốc giáo độc lập và sách nhiễu, đe dọa các nhà lãnh đạo của họ. Theo thông tin từ cộng đồng, nếu chính quyền phát hiện thành viên của một hội thánh tại gia chưa đăng ký tụ tập để cầu nguyện, công an chìm sẽ phá buổi lễ, tịch thu điện thoại của người tham gia, và đe dọa có các hành động tiếp theo. Trong các trường hợp tái phạm, Công an triệu tập lãnh đạo nhóm để thẩm vấn và/hoặc áp dụng các hình phạt hành chính như phạt tiền.¹³¹ Thỉnh thoảng, công an địa phương còn ngăn chặn các lãnh đạo tôn giáo độc lập không được tự do di chuyển để tham gia các sinh hoạt tôn giáo ở ngoài bản làng,

¹²⁹ [Chính quyền tỉnh Đắk Lắk.](#)

¹³⁰ [BTGCP, 2023.](#)

¹³¹ [Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ, 2022.](#)

ép các thành viên hội thánh tại gia ký cam kết rời bỏ hội thánh, bắt giữ và bỏ tù những người công khai phản đối, và thậm chí sử dụng các biện pháp giết người ngoài pháp luật.¹³²

Các giới chức thẩm quyền ép buộc các tín đồ Tin Lành người Thượng độc lập tham gia HTTLVN-Nam và đe dọa trừng phạt họ nếu từ chối tham gia. Năm 2022, một số nhà truyền giáo người Thượng yêu cầu chính quyền làm rõ một điều khoản trong Luật tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016 mà họ hiểu là cho phép các nhóm tôn giáo không trực thuộc được thực hành tôn giáo mà không cần đăng ký hoặc được sự chấp thuận trước của chính quyền xã. Thay vì hướng dẫn, chính phủ đã gửi thông báo phạt “vi phạm hành chính” không rõ ràng, kèm theo đe dọa trả thù. Chính quyền địa phương thông báo cho họ rằng họ có thể tránh các hình phạt đó nếu họ tham gia HTTLVN-Nam.¹³³

Chính phủ đàn áp việc vận động cho tự do tôn giáo của các lãnh đạo và tín đồ Cơ Đốc giáo người Thượng độc lập. Ngày 8 tháng 12 năm 2023, công an tịch thu điện thoại thông minh của Ông Y Bum Bya, một nhà truyền giáo thuộc Hội Thánh Tin Lành Đấng Christ Tây Nguyên (HTTLĐCTN) độc lập, khi ông đang ghi lại các vi phạm của chính phủ để báo cáo lên các Cơ chế Đặc biệt của Liên Hiệp Quốc. Sau đó, chính quyền đã đưa ông ra trước công chúng để phê phán trước dân làng vì không giải tán hội thánh tại gia của mình. Theo lời khai mà Y Bum Bya chia sẻ với một thành viên khác trong hội thánh vào tháng 2 năm 2024, chính quyền đã đe dọa giết ông nếu ông tiếp tục ở lại hội thánh tại gia. Ngày 8 tháng 3 năm 2024, ông được phát hiện đã chết, treo cổ tại một nghĩa trang gần nhà sau khi rời nhà để gặp các công an viên.¹³⁴

HTTLVN-Nam bảo vệ lập trường của chính phủ và nhắm mục tiêu vào các nhóm Tin Lành độc lập. Ngày 4 tháng 2 năm 2023, Mục sư Nay Sia của HTTLVN-Nam xuất hiện trên chương trình truyền hình của công an tỉnh Đắk Lắk để cáo buộc các lãnh đạo của HTTLĐCTN “lợi dụng tôn giáo mục đích là để làm chính trị, gây rối đời sống của người dân, gây rối cả về tín ngưỡng nữa...” và tuyên bố rằng “mục đích là lật đổ chính quyền thôi và lập một cái chính quyền Đêga”.¹³⁵ Ngày 26 tháng 3 năm 2024, Mục sư Y Cuah Hdok của HTTLVN-Nam phát biểu trong một video trên trang web của Công an tỉnh Đắk Lắk rằng, “Tự do tín ngưỡng phải nằm trong khuôn khổ của Đảng, Nhà nước. Những gì Nhà nước cho phép và chúng ta phải vâng lời.”¹³⁶ Ông cũng lên án nhà truyền giáo Y Krec Bya và Mục sư A Ga của HTTLĐCTN, tuyên bố rằng các thành viên của hội Thánh này phạm tội bất tuân Chúa và sẽ không lên Thiên Đàng vì họ từ chối gia nhập HTTLVN-Nam.¹³⁷ Hai ngày sau, Tòa án Nhân Dân tỉnh Đắk Lắk tuyên phạt Y Krec Bya 13 năm tù giam và 5 năm quản thúc tại gia với tội danh vi phạm Điều 116 của Bộ luật hình sự.

Vấn Đề Tài Sản

Các tín đồ Tin Lành người Thượng ở Tây Nguyên thường chỉ định một căn nhà trong cộng đồng địa phương để làm nhà thờ tại gia cho các sinh hoạt tôn giáo nhóm. Vào đầu những năm 2000,

¹³² [Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ, 2021](#); [Tin tức của Morning News, 2024](#).

¹³³ [Thủ tục Đặc biệt Liên Hiệp Quốc, 2022](#).

¹³⁴ [RFA, 2024](#).

¹³⁵ [An Ninh Trật Tự Đắk Lắk, 2023](#).

¹³⁶ [An Ninh Trật Tự Đắk Lắk, 2024](#).

¹³⁷ [Báo cáo từ Y Krêc Byă gửi Báo cáo viên Đặc biệt của LHQ, 2023](#).

chính quyền đã đóng cửa, đốt cháy, phá hủy hoặc tịch thu hàng trăm nhà thờ của tín đồ Tin Lành người Thượng, bao gồm cả những hội thánh thực thuộc HTTLVN-Nam.¹³⁸ Một số cơ sở tôn giáo đã bị tịch thu để sử dụng vào các mục đích khác. Tháng 3 năm 2009, chính quyền đã phá hủy một nhà thờ người Ê Đê trực thuộc HTTLVN-Nam ở thành phố Buôn Ma Thuột để xây dựng một trường mẫu giáo công lập.¹³⁹ Trước đó, hội thánh này đã cung cấp giáo dục cho những người Thượng không đủ khả năng trả học phí.

Sau khi Hoa Kỳ chỉ định Việt Nam là "Quốc gia cần quan tâm đặc biệt" (CPC) vào năm 2004 vì các vi phạm nghiêm trọng về tự do tôn giáo, chính phủ dần cho phép các hội thánh tại gia của HTTLVN-Nam mở cửa trở lại¹⁴⁰ và thỉnh thoảng cung cấp đất cho HTTLVN-Nam để xây dựng các nhà thờ mới. Từ năm 2005 đến nay, chính phủ đã cấp đất cho 32 chi nhánh của HTTLVN-Nam tại Tây Nguyên để xây dựng cơ sở tôn giáo.¹⁴¹

Để hạn chế hơn nữa các sinh hoạt tôn giáo của các hội thánh tại gia không trực thuộc, công an được cho là đã tịch thu Kinh Thánh, sách thánh ca, các sản phẩm công nghệ như điện thoại di động và máy tính, và đôi khi cả tiền mặt của các lãnh đạo hội thánh tại gia. Tháng 5 năm 2023, các sĩ quan công an đã tịch thu ba điện thoại di động từ ba nạn nhân khác nhau ở tỉnh Đắk Lắk để ngăn chặn họ báo cáo các vi phạm quyền của người dân và/hoặc tham gia các khóa huấn luyện về các công ước nhân quyền của Liên Hiệp Quốc. Ngày 21 tháng 12 năm 2020, Công an tỉnh Gia Lai đã hạn chế tiếp cận buôn Papet và ngăn không cho các tín đồ của Hội Thánh Cơ Đốc Giáo Đầu Tiên, chưa đăng ký, tổ chức lễ Giáng Sinh. Khi hội thánh này tiếp tục buổi lễ Giáng Sinh, công an đã bắt giữ 11 thành viên và các lãnh đạo hội thánh, đồng thời tịch thu Kinh thánh, sách thánh ca và 56 triệu đồng Việt Nam (tương đương 2.200 USD).¹⁴²

¹³⁸ [Phúc trình của Cao Ủy Tị Nạn LHQ, 2006; Phúc trình của Ủy hội Tự do Tôn giáo Quốc tế Hoa Kỳ, 2008.](#)

¹³⁹ [Tổ chức đại diện cho các Quốc gia và Dân tộc không có tiếng nói \(UNPO\), 2009](#)

¹⁴⁰ [Ủy hội Tự do Tôn giáo Quốc tế Hoa Kỳ \(USCIRF\), 2008.](#)

¹⁴¹ [Viện Nghiên cứu Tôn giáo, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam, 2023.](#)

¹⁴² [Báo cáo về vi phạm đã nộp cho LHQ vào năm 2021.](#)

ỦY BAN ĐOÀN KẾT CÔNG GIÁO VIỆT NAM

Phần này đề cập đến sự can thiệp của chính phủ Việt Nam vào việc thực hành tôn giáo của Giáo hội Công giáo La Mã thông qua Ủy ban Đoàn kết Công giáo Việt Nam (UBĐKCGVN), một tổ chức nguy tôn giáo do chính phủ điều khiển. Không giống như 5 tổ chức tôn giáo khác được đề cập trong phúc trình này, UBĐKCGVN không chính thức hay trực tiếp kiểm soát giáo hội Công giáo. Thay vào đó, Ủy ban hoạt động bằng cách xâm nhập vào hàng ngũ giáo dân và giáo sĩ các cấp. Các thành viên của UBĐKCGVN thường giữ các chức danh và chức vụ trong chính quyền hoặc Mặt trận Tổ quốc Việt Nam (MTTQVN) thuộc Đảng Cộng sản Việt Nam (ĐCSVN). Sách lược xâm nhập bao gồm việc bổ nhiệm các lãnh đạo tôn giáo, các thành viên của Ủy ban được đối xử đặc biệt, được xuất bản tài liệu tôn giáo, và chiếm giữ và kiểm soát tài sản của giáo hội. Thông qua UBĐKCGVN, chính phủ còn can thiệp vào việc liên lạc giữa các giáo sĩ và tín hữu Công giáo, cũng như giữa tín hữu và các tổ chức Công giáo trên toàn thế giới, bao gồm cả Tòa Thánh Vatican. Cuối cùng, chính phủ đàn áp những người Công giáo Việt Nam phản đối hoặc chỉ trích UBĐKCGVN.

Bối Cảnh

Theo số liệu của chính phủ, Việt Nam hiện có khoảng 7 triệu tín hữu Công giáo.¹⁴³ Từ năm 1954 đến 1955, ĐCSVN kiểm soát cộng đồng Công giáo thông qua tổ chức gọi là "Việt Nam Công giáo Cứu quốc hội". Từ năm 1955 đến 1983, tổ chức này được đổi tên thành "Ủy ban Liên lạc những người Công giáo Việt Nam yêu Tổ quốc, Yêu hòa bình". Đến năm 1983, tên gọi được đổi thành Ủy ban Đoàn kết Công giáo Việt Nam (UBĐKCGVN).

Ban đầu, chính quyền cộng sản tại miền Bắc Việt Nam cố gắng thành lập một giáo phái Công giáo Việt Nam độc lập, không phụ thuộc vào Giáo hội Công giáo La Mã và quyền lực của Giáo Hoàng, nhưng nỗ lực này thất bại khi người Công giáo miền Bắc vẫn trung thành với Vatican dù bị đàn áp. Sau khi chiến tranh Việt Nam kết thúc vào tháng 4 năm 1975, ĐCSVN đặt tầm nhắm vào các tín đồ Công giáo miền Nam phản kháng sự can thiệp của chính phủ, bắt giữ các giáo sĩ Công giáo có ảnh hưởng trong nhiều năm hoặc thậm chí nhiều thập kỷ.¹⁴⁴ Chính phủ cũng tịch thu các trường học, cô nhi viện, tu viện, bệnh viện và các cơ sở khác do Công giáo điều hành. Đồng thời, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam (MTTQVN) hợp tác với một nhóm linh mục Công giáo ủng hộ đảng Cộng Sản và chính phủ để thúc đẩy "tinh thần yêu nước của người Công giáo" nhằm xâm nhập và kiểm soát Giáo Hội.

Theo hiến chương ban đầu của UBĐKCGVN, ngân sách của tổ chức này đến từ hai nguồn: "nguồn do các địa phương đóng góp" và "nguồn thu hợp pháp". Tuy nhiên, trong nhiệm kỳ 2002-2007, hiến chương của Ủy ban đã đề cập đến nguồn thu thứ ba: "ngân sách do chính phủ tài trợ".¹⁴⁵ Chính phủ đã công khai công nhận công lao của Ủy ban và các lãnh đạo của Ủy ban thông qua việc trao các giải thưởng cho họ, bao gồm Huân chương Độc lập hạng nhất vào năm 1983 và huân chương Hồ Chí Minh vào năm 2005. Chính phủ tài trợ cho 39 ủy ban cấp tỉnh, mỗi ủy ban nhận từ 30 đến 150 triệu đồng Việt Nam (tương đương từ 1.180 đến 5.900 USD) mỗi

¹⁴³ [Phúc trình của Công giáo Thế Giới \(Catholic World\), 2023.](#)

¹⁴⁴ [Việt Báo, 2001.](#)

¹⁴⁵ [Hà, Thanh \(2008\).](#)

năm.¹⁴⁶ Báo Người Công giáo Việt Nam của Ủy ban nhận được khoảng 600 triệu đồng VN (tương đương 24.000 USD) tài trợ từ chính phủ hàng năm.¹⁴⁷

Quan hệ ngoại giao giữa Tòa Thánh Vatican và Việt Nam chưa bao giờ được thiết lập chính thức, nhưng vào năm 2023, hai bên đã nâng cấp sự hiện diện của Vatican tại Việt Nam lên cấp "Đại diện Thường Trú." Để làm vừa lòng chính phủ Việt Nam, Vatican đã tránh công khai nêu lên các quan ngại về việc chính phủ can thiệp vào nội tình của Giáo Hội, tịch thu hàng loạt tài sản của Giáo hội Công giáo Việt Nam và đàn áp người Công giáo.

Ông Lê Đình Thảo, Phó chủ tịch Ủy ban MTTQ tỉnh, trao kinh phí hỗ trợ cho LM Nguyễn Kim Đoan, Phó chủ tịch thường trực Ủy ban đoàn kết Công giáo tỉnh, và Chánh Văn Phòng Ban Trị sự Giáo hội Phật giáo tỉnh, năm 2017 (nguồn: ĐồngNai online)

Bổ Nhiệm Các Lãnh Đạo Tôn Giáo

Cầm nang đào tạo giới chức chính phủ năm 2021 của Ban Tôn giáo Chính phủ (BTGCP) nhấn mạnh Vatican phải báo cáo việc lựa chọn giám mục hoặc các chức sắc cao cấp để chính phủ phê chuẩn.¹⁴⁸ Vatican đã chấp nhận quy trình này vì lợi ích song phương.¹⁴⁹

Các linh mục Công giáo thường tránh chỉ trích UBĐKCGVN vì sợ bị chính quyền trả thù. Năm 1990, giám mục địa phận Ban Mê Thuột ở Tây Nguyên đã lên tiếng phản đối tổ chức Công giáo do chính phủ kiểm soát. Sau đó, chính quyền đã ngăn cản vị giám mục này tham dự một cuộc họp của hàng giáo phẩm Công giáo dù ông giữ vai trò lãnh đạo. Chính quyền vẫn tiếp tục đàn áp giáo phận này, quấy rối các linh mục và ngăn cản các buổi lễ tôn giáo. Sau sự kiện này, các báo cáo từ cộng đồng cho thấy hầu hết các giám mục đều ngần ngại không dám chỉ trích hay đối đầu với UBĐKCGVN. Hội đồng Giám mục Công giáo Việt Nam, độc lập với chính phủ, không công nhận chính thức Ủy Ban này cũng như không cho phép nó sinh hoạt trong phạm vi của Giáo hội Công giáo.¹⁵⁰ Tuy nhiên, Hội đồng Giám mục cũng tránh đối đầu công khai với UBĐKCGVN do chính phủ kiểm soát.

¹⁴⁶ So sánh với lợi tức trung bình của mỗi gia đình ở Việt Nam là 2.409 đô la vào tháng 12 năm 2022.

¹⁴⁷ [Báo Đồng Nai, 2017](#).

¹⁴⁸ [BTGCP, 2021](#).

¹⁴⁹ [BBC, 2012](#).

¹⁵⁰ Phỏng vấn Luật sư Đặng Đình Mạnh (27-2-2024).

UBĐKCGVN hoạt động trong hầu hết 24 giáo phận và 3 tổng giáo phận trên khắp Việt Nam, Tổng giáo phận Huế và Giáo phận Ban Mê Thuột¹⁵¹ là một số ít trường hợp ngoại lệ. Các báo cáo từ những người Công giáo Việt Nam cho biết, ngay cả một số linh mục và giám mục không phải là thành viên chính thức của UBĐKCGVN vẫn hợp tác chặt chẽ với tổ chức này và âm thầm thi hành các chỉ thị của Đảng Cộng Sản Việt Nam trong phạm vi Giáo hội.¹⁵² Năm 2019, UBĐKCGVN báo cáo có 123 linh mục tham dự Đại hội Đại biểu Toàn quốc lần thứ 6 được tổ chức vào năm 2013 và có 402 linh mục tham gia vào các chi nhánh của Ủy ban ở cấp tỉnh và thành phố.¹⁵³ Chỉ một phần nhỏ trong số các linh mục này công khai tuyên bố là thành viên của Ủy ban. Năm 2023, thành viên của UBĐKCGVN gồm 352 linh mục và 180 tu sĩ.¹⁵⁴ Các quan chức từ BTGCP, Bộ Công an,¹⁵⁵ và MTTQVN vẫn tích cực hiện diện tại các hội nghị và các cuộc họp quan trọng của UBĐKCGVN. Chủ tịch của Ủy ban hiện nay cũng là Phó Chủ tịch của MTTQVN.¹⁵⁶

Một số thành viên của UBĐKCGVN nắm giữ các vị trí quan trọng trong Giáo Hội, chính quyền và Đảng. Ví dụ, khi giữ chức Tổng Đại diện của Tổng giáo phận Sài Gòn từ năm 1975 đến năm 2014, Linh mục Huỳnh Công Minh cũng là Phó Chủ tịch của UBĐKCGVN và là đại biểu Quốc hội từ năm 1976 đến năm 1981. Từ năm 1997 đến năm 2014, Linh mục Nguyễn Công Danh là Linh Mục Tổng Linh Hướng của Legio Maria, một phong trào quốc tế của Giáo hội Công giáo; linh mục Danh cũng là Chủ tịch của UBĐKCGVN từ năm 2008 đến năm 2022 và Phó Chủ tịch của cả MTTQVN và Mặt trận Tổ quốc địa phương tại Thành phố Hồ Chí Minh, đồng thời là đại biểu Hội đồng Nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh từ năm 1995 đến 2004.

Các Thành Viên Của UBĐKCGVN được đối xử đặc biệt

Theo các báo cáo từ người Công giáo ở Việt Nam, chính quyền dùng quyền lực của mình để phê duyệt và cho phép các hoạt động tôn giáo hoặc việc xây dựng các địa điểm tôn giáo nhằm khuyến khích các linh mục khác gia nhập hoặc hợp tác với UBĐKCGVN. Những người có liên hệ với UBĐKCGVN, đối lại, được đối xử ưu ái. Ví dụ, nhà cầm quyền huyện Xuân Lộc, tỉnh Đồng Nai đã từ chối cho xây dựng Trung tâm Hành hương Núi Cúi trừ khi các lãnh đạo Công giáo trong giáo phận đồng ý gia nhập hoặc ủng hộ UBĐKCGVN. Tính đến năm 2018, chính quyền chỉ phê duyệt khoảng 4,43 ha trên tổng số 22 ha được quy hoạch cho dự án này. Giám mục Đỗ Văn Ngân của giáo phận Xuân Lộc đã dung quan hệ thân thiết của mình với MTTQVN để nhờ chủ tịch MTTQVN can thiệp. Đỗ Văn Chiến, chủ tịch Mặt Trận, đã đích thân đến thăm giám mục Ngân vào lễ Giáng Sinh và ca ngợi giáo phận Xuân Lộc là tấm gương hợp tác giữa Giáo Hội và thể quyền. Sau đó, chính quyền địa phương đã cho phép hoàn thành toàn bộ dự án xây dựng Trung tâm Hành hương.

¹⁵¹ Tòa Thánh Vatican đã chấp nhận tên này thay vì “Buôn Ma Thuột”, tên phổ thông hơn.

¹⁵² [Tạp chí Việt Nam \(Vietnamese Magazine\), 2023](#)

¹⁵³ [Báo cáo về sự bảo trợ và cổ súy nhân quyền tại Việt Nam vào chu kỳ thứ ba của cuộc xem xét định kỳ của Hội Đồng Nhân Quyền LHQ, 2019,](#)

¹⁵⁴ [Công giáo và Dân Tộc, 2023.](#)

¹⁵⁵ Thường được biết đến là “cảnh sát tôn giáo”, cơ quan A02 là Cục An ninh nội địa của Bộ Công an. Xin xem phần dẫn nhập.

¹⁵⁶ [Báo của Chính phủ, 2014.](#)

Chính phủ cung cấp các đặc quyền cho các giáo sĩ tham gia UBĐKCGVN. Chủ tịch của UBĐKCGVN được hưởng các quyền lợi tương đương với các bộ trưởng của chính phủ,¹⁵⁷ bao gồm chăm sóc sức khỏe miễn phí,¹⁵⁸ biển số xe xanh loại 31A (dành cho các giới chức chính phủ ở thủ đô), có tài xế riêng, được trợ cấp nhiên liệu và kinh phí cho tất cả các chuyến công tác chính thức. Các thành viên của Ủy ban Trung ương của UBĐKCGVN được hưởng quyền đi máy bay miễn phí và được cung cấp xe hơi công cùng tài xế trong tối đa một tháng khi thăm quê nhà. Trong trường hợp một thành viên quan trọng của Ủy Ban qua đời, chính phủ sẽ chi trả cho dịch vụ tang lễ tại nhà tang lễ quốc gia - Dinh Thống Nhất.¹⁵⁹

Trong khi các linh mục có liên hệ với UBĐKCGVN được tự do xuất ngoại, gồm cả việc gây quỹ trong cộng đồng người Việt ở hải ngoại, Bộ Công an áp đặt lệnh cấm đi lại đối với các linh mục và tín hữu Công giáo lên tiếng bảo vệ tự do tôn giáo, lên tiếng chống bắt công môi trường, hoặc phản đối hành vi cưỡng chiếm đất đai. UBĐKCGVN công khai chỉ trích những người Công giáo, bao gồm cả linh mục, phản đối việc chính phủ chiếm đoạt tài sản của Giáo Hội, cáo buộc họ là "những người có ý đồ xấu nhằm kích động công chúng."¹⁶⁰ Năm 2016, Linh mục Đặng Hữu Nam, thuộc Giáo phận Vinh, người công khai phản đối UBĐKCGVN, đã dẫn đầu các cuộc biểu tình chống lại công ty Đài Loan Formosa vì những thiệt hại sinh thái mà công ty này gây ra, ảnh hưởng đến sinh kế của hàng ngàn gia đình sống trong các làng chài, bao gồm cả cộng đồng tôn giáo trong vùng. Nhằm phản đối hoạt động mang tính vận động của LM Nam, chính phủ yêu cầu Giáo phận chuyển linh mục về làm việc bàn giấy tại văn phòng địa phận.¹⁶¹ Hơn nữa, mạng xã hội của UBĐKCGVN đã cáo buộc Linh mục Nam thiếu tôn trọng Linh mục Nguyễn Đăng Điền, Chủ tịch chi nhánh UBĐKCGVN tại Nghệ An.¹⁶² Ngoài ra, chính phủ thường áp đặt lệnh cấm đi lại đối với các linh mục bị đặt trong tầm ngắm, và không đưa ra lý do gì ngoài lý do "an ninh quốc gia."

Can Thiệp Vào Việc Xuất Bản Các Tài Liệu về Tôn Giáo

Trong khi chính phủ không cho phép Giáo hội Công giáo phân phối ấn phẩm của giáo hội tại Việt Nam, UBĐKCGVN lại được điều hành một tờ báo chính thức tại miền Bắc, có tên Người Công giáo Việt Nam, và hai ấn phẩm chính thức tại miền Nam, Báo Công giáo Việt Nam và tờ tuần báo Công giáo và Dân Tộc.¹⁶³ Kinh phí cho các ấn phẩm này đến trực tiếp từ MTTQVN. Mặc dù chưa bao giờ được Giáo hội Công giáo công nhận là cơ quan ngôn luận chính thức của giáo hội, các nhà xuất bản của những tờ báo này vẫn tự cho họ là tiếng nói chính thức của Giáo hội Công giáo Việt Nam. UBĐKCGVN sử dụng các ấn phẩm này để tuyên truyền bằng cách diễn giải giáo lý cho phù hợp với chính sách của ĐCSVN. UBĐKCGVN thường trích dẫn và cố tình diễn giải sai thông điệp của các nhà lãnh đạo Giáo Hội. Ví dụ, UBĐKCGVN tiếp tục diễn giải sai lá thư mục vụ

¹⁵⁷ [Hà, Thanh, 2008.](#)

¹⁵⁸ Theo UBĐKCGVN, "Ban Thường Trực Quốc hội đã tạo ra tình trạng tài chánh thích ứng để đối đãi Ông ta" trang [Web của UBĐKCGVN, 2009.](#)

¹⁵⁹ Bùi, Đức Sinh (2001). Giáo hội Công giáo ở Việt Nam 1975-2000. Westminster, California.

¹⁶⁰ [Bản của UBĐKCGVN nộp cho cuộc Rà soát định kỳ phổ quát của LHQ \(UPR\), 2019](#)

¹⁶¹ [RFA, 2020.](#)

¹⁶² [Trang Facebook "Một người Công giáo", 2017; BBC, 2018.](#)

¹⁶³ <https://www.cgvdv.vn/>

năm 1980 của Hội Đồng Giám Mục Công giáo Việt Nam để ủng hộ chủ nghĩa xã hội theo kiểu Cộng sản.¹⁶⁴

Đôi khi, các ấn phẩm của UBĐKCGVN chỉ trích cả Tòa Thánh Vatican và Giáo hội Công giáo Việt Nam. Đóng góp của các giáo sĩ có liên hệ với UBĐKCGVN như Giám mục Bùi Tuần, Linh mục Thiện Cẩm và Linh mục Nguyễn Hồng Giao vào các ấn phẩm này gây cảm tưởng rằng các ấn phẩm này đại diện cho quan điểm và tiếng nói của Giáo hội Công giáo. Tổng Giám Mục Giuse Ngô Quang Kiệt từng bày tỏ quan điểm của mình trong một cuộc phỏng vấn năm 2008¹⁶⁵: “Viết cho tạp chí đó [Công giáo và Dân Tộc] là điều không tốt cho cả cá nhân lẫn danh hiệu Công giáo, đang bị làm giả mạo.”¹⁶⁶

Vấn Đề Tài Sản

Kể từ năm 1954, chính phủ đã tịch thu và tiếp tục duy trì quyền sở hữu trên hàng nghìn tài sản từng thuộc về Giáo hội Công giáo, bao gồm các cơ sở từ thiện, y tế và giáo dục, cũng như đất đai.¹⁶⁷ Chính quyền đã biến nhiều nhà thờ, chủng viện, trường học và các cơ sở khác bị tịch thu thành nơi hội họp, hợp tác xã, văn phòng hoặc nơi cư trú cho các giới chức chính phủ. Thực tế này vẫn tiếp tục ngay cả khi chính phủ đã tăng cường quan hệ với Vatican. Năm 2009, Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng tuyên bố chính phủ của ông sẽ không chấp nhận yêu cầu từ Vatican về việc trả lại cho Giáo hội Công giáo Việt Nam các tài sản bị tịch thu.¹⁶⁸

Kể từ năm 1976, chính phủ ngày càng xâm phạm đất đai của Đan Viện Thiên An tại tỉnh Thừa Thiên - Huế và hiện họ đang chiếm khoảng 80% trên tổng số 108 ha của đan viện. Năm 2010, chính quyền đã tịch thu một khu đất rộng lớn của Giáo xứ Cồn Dầu ở Thành phố Đà Nẵng.¹⁶⁹ Năm 2015, chính phủ đã lấy đất từ Giáo xứ Đông Yên tại tỉnh Hà Tĩnh với danh nghĩa tái định cư.¹⁷⁰ Năm 2019, chính quyền đã tịch thu toàn bộ khu Vườn Rau Lộc Hưng rộng 11 mẫu Anh (acres) thuộc sở hữu của một cộng đồng Công giáo địa phương tại Thành phố Hồ Chí Minh.¹⁷¹ Năm 1959, chính quyền đã chiếm Tòa Khâm sứ. Năm 2008, chính phủ đã san bằng khu đất và xây dựng một thư viện công cộng.¹⁷² Đến đầu năm 2024, chính phủ chấp nhận Khâm sứ thường trú đầu tiên của Tòa Thánh tại Việt Nam sau 65 năm, nhưng vẫn tiếp tục giữ lại quyền sở hữu khu đất nơi Tòa Khâm sứ được xây dựng ban đầu.¹⁷³

¹⁶⁴ Lãnh đạo UBĐKCGVN - Cha Võ Thành Trinh - kêu gọi người Công giáo hãy trung thành và hỗ trợ ĐCSVN. [UBĐKCGVN, 2013](#).

¹⁶⁵ [Tin Mừng cho Người Nghèo, 2008](#).

¹⁶⁶ [Viet Catholic News, 2018](#); [Lương tâm Công giáo, 2011](#).

¹⁶⁷ [BBC, 2009](#).

¹⁶⁸ [VOA, 2009](#); [Tin Tức Á Châu \(Asia News\), 2009](#).

¹⁶⁹ [Tin tức LHQ \(UN News\), 2014](#).

¹⁷⁰ [BPSOS, 2018](#).

¹⁷¹ [Người Việt \(The Vietnamese\), 2024](#).

¹⁷² [Cơ quan Thông tin Công giáo \(Catholic News Agency\), 19-9-2008](#).

¹⁷³ [Tin tức của UCA, 29-1-2024](#).

KẾT LUẬN

Chính phủ Việt Nam sử dụng sáu tổ chức tôn giáo do chính phủ kiểm soát được đề cập trong phúc trình này làm công cụ để thể hiện sự tuân thủ của họ với các tiêu chuẩn quốc tế về quyền tự do tôn giáo hoặc niềm tin. Tuy nhiên, trên thực tế, các tổ chức này vi phạm quyền thờ phượng độc lập và cản trở những sinh hoạt khác của các cộng đồng tôn giáo mà họ tự nhận đại diện.

Thông qua các tổ chức chính thức như Ban Tôn giáo Chính phủ, Bộ Công an và Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, cũng như các luật lệ và ba sách lược thay thế, thao túng và xâm nhập, chính phủ Việt Nam bảo đảm rằng các tổ chức tôn giáo do chính phủ kiểm soát được trình bày và thảo luận trong bản phúc trình này hành xử phù hợp với các mục tiêu và tuân theo ý chí của họ. Điều này tác động tiêu cực đến tự do tôn giáo trên toàn quốc Việt Nam và làm suy yếu các tổ chức tôn giáo độc lập và sự thể hiện niềm tin tôn giáo.

NHÂN VIÊN CHUYÊN MÔN

Cố vấn chiến lược cấp cao Elizabeth K. Cassidy

Giám đốc nghiên cứu và chính sách Guillermo Cantor

Giám đốc hành chính Thomas Kraemer

Trưởng phòng quan hệ công chúng Nathan Wineinger

Phó giám đốc nghiên cứu và chính sách Kurt Werthmuller

Chuyên gia phân tích chính sách giám sát Scott Weiner

Cố vấn chính sách giám sát Mingzhi Chen

Chuyên gia phân tích chính sách Michael Ardovino

Chuyên gia phân tích chính sách cấp cao Susan Bishai

Chuyên gia phân tích chính sách Mollie Blum

Chuyên gia phân tích chính sách Patrick Greenwalt

Chuyên gia phân tích chính sách cấp cao Sema Hasan

Cộng sự quan hệ công chúng Veronica McCarthy

Chuyên gia phân tích chính sách Hilary Miller

Chuyên gia hoạt động Nora Morton

Chuyên gia phân tích chính sách Dylan Schexnaydre

Chuyên gia pháp lý quốc tế Luke Wilson

Chuyên gia phân tích chính sách Jean Wu